

Heidi Ståhl

## **Tilaa runoille ja lukijoille**

Laitilan kaupunginkirjaston tilamuutoshanke

Opinnäytetyö

Kevät 2014

Liiketalouden- ja kulttuurialan yksikkö  
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma



SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden- ja kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

Tekijä: Heidi Ståhl

Työn nimi: **Tilaa runoille ja lukijoille:** Laitilan kaupunginkirjaston tilamuutoshanke.

Ohjaaja: Pirkko Vuorela

Vuosi: 2014 Sivumäärä: 58 Liitteiden lukumäärä: 4

---

Laitilan kaupunginkirjastossa suunniteltiin ja toteutettiin kesällä 2013 tilamuutoshanke, jonka tarkoituksena oli luoda asiakkaille uusia mahdollisuuksia kirjastotilan suhteen. Tämä opinnäytetyö selvittää, kuinka muutokset suunniteltiin ja lopulta toteutettiin.

Työn teoriaosassa haluttiin etsiä vastauksia suunnittelussa esiin nousseisiin kysymyksiin koskien mm. tilasuunnittelua, viihtyisyyttä, esteettömyyttä sekä kirjastojen markkinointia. Aineiston sijoittelun merkitys ja esille laittaminen korostui kirjastotilojen suunnitteluun tutustuttaessa. Tilaviihtyisyys ja erityisesti kirjastojen tilojen suunnittelu sekä esteettömyys nostivat esille monia muitakin mielenkiintoisia kysymyksiä siitä, kuinka tilat ovat muuttuneet aikojen saatossa asiakkaiden tarpeiden mukaan. Muutoksen markkinointia pohdittaessa pyrittiin miettimään kirjaston muutakin markkinointia esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä ja samalla miettimään sitä kuinka tämän päivän markkinointi on muuttunut kirjastojen aiemasta mainonnasta.

Hankkeen apumenetelminä toimivat SWOT -analyysi ja teemahaastattelut. SWOT -analyysiä käytettiin apuna tilasuunnitelmien laatimisessa ja pohdittaessa erilaisten tilojen vahvuuksia ja heikkouksia. Teemahaastattelut koostuvat niin asiakkaiden kuin myös henkilökunnan mietteistä noin kuusi kuukautta muutostyön jälkeen. Asiakkaita edusti paikallinen runopiiri. Runopiiriläisten haastattelu toteutettiin yhtenä ryhmähaastatteluna. Henkilökunnan haastattelut toteutettiin yksittäisinä haastatteluina.

SWOT -analyysin avulla kerätyn tiedon avulla henkilökunnan oli helpompaa päättää: mikä laadituista tilasuunnitelmista toteutetaan. Haastatteluista taas selvisi muutoksen onnistuneen niin asiakkaiden kuin myös henkilökunnan mielestä kohdullisesti. Samalla saatiin aineistoa kirjaston muiden tilojen kehittämiseen sekä erilaisia näkemyksiä siitä mitä kirjaston markkinointi on ja kuinka sitä tulisi toteuttaa.

Avainsanat: arkkitehtuuri, kirjastopalvelut, kokoelmatyö, markkinointi, sosiaalinen media, runot, SWOT -analyysi, tilasuunnittelu, viihtyisyys

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

## Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: Library and Information Services

Author: Heidi Ståhl

Title of thesis: Space for poems and readers: Space transformation project for Laitila City Library.

Supervisor(s): Pirkko Vuorela

Year: 2014

Number of pages: 58

Number of appendices: 4

---

In summer 2013, Laitila City Library designed and implemented a space change project, which was designed to provide customers with new ways to use the library. This study reports how the changes were designed and finally carried out.

The theory part of the thesis answers to questions that came up during space planning. There were questions considering the design, comfort, accessibility and marketing of the libraries. The importance of material placement was brought up while learning about library design. Space comfort in libraries, and in particular the design of facilities and accessibility brought up many other interesting questions on how library spaces have changed over times to answer to their customers' needs. While considering the marketing of the space change, it was decided that the marketing of the library would be done through social media, and, at the same time, attention was paid to how today's marketing has changed from previous library advertising.

The methods used in this project were SWOT analysis, and semi-structured interview. SWOT analysis was used to help to make the space plans, and to help consider the strengths and weaknesses of the different plans. The semi-structured interview consisted of customers and staff, as well as of their thoughts about of change about six months after the change had been made. A local poem group represented part of the library customers. For them, the interview was conducted as one group interview. The staff interviews were carried out as individual interviews.

With help of the data collected through the SWOT analysis, the staff found it easier to decide which one of the plans would finally be carried out. The interviews revealed that the change had been successful from the customers' and staff's point of view. The interviews also provided material that can be used for developing other facilities at Laitila City library. At the same time, they brought out different views on what the marketing of the library is and how it really should be used.

Keywords: collection management, comfort, library architecture, library services, management of space, marketing, poetry, social media

## SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
Käytetyt termit ja lyhenteet .....	7
1 JOHDANTO .....	8
2 TUTKIMUSASETELMA.....	9
2.1 Työn tavoitteet.....	9
2.2 Tutkimusmenetelmät ja työn rakenne .....	10
3 TILAVIIHTYISYYDESTÄ.....	11
3.1 Tilasta .....	11
3.2 Viihtyisyydestä .....	12
3.3 Keinoja tilaviihtyisyyden parantamiseen.....	14
3.3.1 Huonekalut ja järjestely .....	14
3.3.2 Esillepano .....	16
3.3.3 Rakennusmateriaalit, akustisuus ja valaistus.....	17
4 ESTEETTÖMYYDESTÄ .....	19
4.1 Mitä on esteettömyys .....	19
4.2 Tilojen mitoituksia.....	19
4.2.1 Pyörätuolin tilantarve .....	20
4.2.2 Muiden liikuntavammaisten tilantarve .....	21
4.2.3 Näkövammaisten tilantarve.....	21
5 KIRJASTOJEN TILASUUNNITTELUSTA.....	22
5.1 Kokoelmatyö osana tilasuunnittelua.....	23
5.1.1 Vaski-kirjastojen kokoelmat ja kokoelmaperiaatteet.....	23
5.1.2 Runot osana kokoelmaa .....	25
5.2 Käsikirjastojen kohtalo .....	26
5.3 Olohuone vai hiljaisuuden kammari? .....	27

6	KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS.....	29
6.1	Aikataulu .....	30
6.2	SWOT -analyysi .....	30
6.3	Analyysin tuloksia.....	31
6.4	Tilasuunnitelmat .....	33
6.5	Tilamuutos käytännössä .....	34
7	MARKKINOINNISTA.....	36
7.1	Kirjastojen markkinoinnista .....	36
7.2	Sosiaalisessa mediassa.....	37
7.2.1	Twitter .....	38
7.2.2	Facebook .....	39
7.3	Muussa mediassa .....	39
7.4	Markkinointia aineiston sijoittelulla .....	40
8	TILOISTA KUULTUA .....	42
8.1	Teemahaastattelu .....	42
8.2	Haastattelun toteutus .....	43
8.3	Runopiiriläisten mietteitä .....	44
8.4	Henkilökunnan mietteet.....	46
8.5	Muu palaute .....	49
9	LOPPUPOHDINTAA.....	50
	LÄHTEET .....	54
	LIITTEET .....	58

## Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Viihtyisyys -pyramidi.....	13
Kuvio 2. Pyörätuolin vaatimat tilat.....	20
Kuvio 3. Laitilan pääkirjaston kysynnän ja tarjonnan erot .....	25
Kuva 1. Muutosta kaipaava tila .....	9
Kuva 2. Tilaan sijoitettuja huonekaluja.....	15
Kuva 3. "Käärmehylly" Hjörriingin kirjasto, Tanska .....	16
Kuva 4. Sisustusmaton valinta .....	17
Kuva 5. Nurmijärven Star Wars -päivä 2014.....	28
Kuva 6. Muutoksen lopputulos .....	35
Kuva 7. Kirjapinot.....	41

## Käytetyt termit ja lyhenteet

<b>Esteettömyys</b>	Esteettömyys määritellään ominaisuudeksi, joka ilmentää sitä, kuinka helposti henkilö voi saada järjestelmän, laitteen, ohjelman tai palvelun käyttöönsä. Esteettömyyden katsotaan myös olevan rinnastettavissa termiin saavutettavuus.
<b>JHS -suositus</b>	Julkisen hallinnon suositus. JHS-suositusten tavoitteena on edistää sähköistä asiointia sekä tietojen ja rekistereiden yhteiskäyttöä julkishallinnossa.
<b>Laitila-kokoelma</b>	Laitilan kaupunginkirjaston säilyttämä kotiseutukokoelma.
<b>SWOT -analyysi</b>	Nelikenttämenetelmä, jota käytetään strategian laatimissa sekä oppimisen tai ongelmien tunnistamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.
<b>TEPA -sanastokeskus</b>	Sanastokeskus TSK:n kokoama ja ylläpitämä termipankki. Se sisältää erikoisalojen termejä ja määritelmiä, jotka esitetään monikielisinä termitietueina.
<b>Vaski-kirjastot</b>	Varsinaissuomalaisten kirjastojen yhteenliittymä ja kimppa johon kuuluu kaiken kaikkiaan 43 kirjastoa sekä 5 kirjastoautoa.
<b>Viihtyisyys</b>	Ympäristön miellyttävyys, kotoisuus, rattoisuus jne.

# 1 JOHDANTO

Kirjastojen asiakkaiden tarpeiden muuttuessa tulee myös kirjastojen pyrkiä muuttamaan. Automatisoitumisen ja aineistojen digitalisoitumisen (Roth 2010, 6) myötä kirjastojen tiloja muutetaan toimivimmiksi ja viihtyisämmäksi, jotta asiakkaat viihtyisivät kirjastojen tiloissa paremmin. Uusien kirjastojen rakentamisessa kiinnitetään huomiota entistä enemmän asiakkaiden kirjastossa olemiseen eikä enää niin paljolti mahdollisimman suuren kokoelman sijoittamiseen. Hiljaiset kirjastot muuttuvat keskusteleviksi informaatiota tarjoaviksi rakennuksiksi, joiden yhdeksi tärkeimmäksi tehtäväksi on noussut paikan tarjoaminen ihmisten sosiaaliselle kanssakäymiselle. Laitilan kaupunki ja kaupunginkirjasto eivät ole tässä asiassa poikkeus vaan he ovat myös päättäneet pysyä tässä kehityksessä mukana.

Laitilassa, kaupungissa joka tunnetaan tällä hetkellä ehkä parhaiten kananmunistaan sekä Laitilan Wirvoitusjuomatehtaasta, kirjastolla on jo pitkät perinteet. Kirjastotoimintaa pitäjällä on ollut (Historiaa ja nykypäivää [Viitattu: 14.1.2014]) jo vuodesta 1864 lähtien ja Laitilan kantakirjasto saikin alkunsa vuonna 1927, jolloin paikallisen seurakunnan ja muiden samankaltaisten yhteisöjen kokoelmat yhdistettiin. Kokoelmaa täydennettiin tuolloin myös ostokirjoja hankkimalla. Laitilassa otettiin käyttöön myös Suomen ensimmäinen maaseudun kirjastokäyttöön suunniteltu rakennus. Tuolloin, vuonna 1937, rakennus sai nimensä Laitilassa syntyneen rahoittajansa ja suojelijansa Kustaa Hiekan mukaan. Vuonna 2006 kaupunginkirjasto kuitenkin siirtyi Hiekan lukutuvasta uusiin ja suurempiin Esko Räntilän suunnittelemiin tiloihin. Kirjasto liittyi vuonna 2012 kirjastojärjestelmän vaihdon yhteydessä osaksi suurempaa Vaski-kirjastojen luomaa kimppaa. Vaski-kirjastot ovat varsinaissuomalaisien kirjastojen yhteenliittymä ja kimppaa kuuluu kaiken kaikkiaan 43 kirjastoa sekä 5 kirjastoautoa. Laitilassa toimii pääkirjaston lisäksi kirjastoauto.

Laitilan kulttuurielämä taas pyrkii olemaan monipuolista ja Laitilalla oli kunnia olla myös yksi Turun kirjamessujen pää teemoista vuonna 2010. Kirjallisuuspiireissä Laitila tunnetaan erityisesti murrerunoista ja sellaisista runoilijoista kuten esimerkiksi Oili Vainio ja Heli Laaksonen (Runoilija Laaksonen Heli & Sanatoimisto Hulimaa [viitattu 15.1.2014]) joka on ehditty palkita töistään monia kertoja.



## 2 TUTKIMUSASETELMA

Vuonna 2012 Laitilan kaupunginkirjastossa toteutetun järjestelmän vaihdoksen ja nuortennurkkauksen rakentamisen yhteydessä keskusteltiin myös muista tilamuutoksista sekä aineistojen uudelleen sijoittelusta. Tällöin katsottiin useamman yhtäaikaisen muutoksen hankaloittavan asiakkaiden toimintaa, ja muut suuremmat tilamuutokset päätettiin siirtää myöhempään ajankohtaan. Kesäkuussa 2013 muutoksen kuitenkin katsottiin olevan tarpeellinen, sillä kirjaston runoaineistojen katsottiin nyt jäävän piiloon (Kuva 1.) sekä vaikeasti löydettäväksi. Tätä varten päätettiin alkaa laatia tilan muutossuunnitelmia.



Kuva 1. Muutosta kaipaava tila

### 2.1 Työn tavoitteet

Kirjastossa haluttiin toteuttaa kirjastotilojen kehittämishanke, jonka tavoitteena oli saada lisää tilaa runoilille sekä luoda asiakkaille uusi lukunurkkaus. Tämän lisäksi kirjaston tiloihin haluttiin pyrkiä luomaan puitteet mahdolliselle taidelainaamolle. Pää tavoitteeksi kuitenkin asetettiin asiakkaiden kirjastossa viihtymisen lisääminen ja uudelleen sijoittelun sekä esillepanon avulla aineistojen löytymisen helpottaminen. Samalla haluttiin ottaa selvää siitä, mitä esteettömyys oikeastaan on ja kuinka se vaikuttaa yleisten tilojen ja erityisesti kirjastojen tilasuunnitteluun. Myös tämänkaltaisten projektien ja kirjastojen markkinointi yleisemmälläkin tasolla herätti

joitakin kysymyksiä, joihin haluttiin saada vastauksia. Paikalliselle runopiirille tällä työllä toivottiin olevan suurestikin arvoa, sillä muutokset tuovat uusia ja erilaisia mahdollisuuksia juuri heidän työskentelyynsä.

Toimeksiantajan toiveet ja rajoitukset työn suhteen annettiin lähinnä rahalliselta puolelta. Varaa suuriin uusiin hankintoihin ei ollut, joten toiveena oli, että työ pysyttäisiin toteuttamaan suurimmaksi osaksi vanhoja materiaaleja kierrättämällä. Jälkiseuranta, eli kysely asiakkaiden ja henkilökunnan mielipiteistä muutosten suhteen, oli toimeksiantajan mukaan toivottavaa. Jälkiseurantaa toivottiin erityisesti siitä syystä, että asiakkaiden mielipiteitä ei ehditty tiedustella ennen muutosta, mutta heidän mielipiteensä haluttiin kuitenkin saada selville. Lisäksi haluttiin myös henkilökunnan mietteet siitä kuinka, onnistuneeksi he muutoksen kokivat.

## **2.2 Tutkimusmenetelmät ja työn rakenne**

Tutkimusmenetelminä käytettiin tilojen suunnittelussa SWOT -analyysiä sekä jälkiseurannassa puolistrukturoitua haastattelua eli teemahaastattelua. Haastattelujen kohteena olivat Laitilan kaupunginkirjaston henkilökunta sekä paikallinen runopiiri ja heidän ohjaajansa. Kehittämishankkeen teoreettinen viitekehys taas koostuu tilaviihtyisyyden ja kirjastotilojen suunnittelusta. Tarkemmin perehdytään erityisesti aineistojen esillepanoon sekä esteettömyyteen yhtenä tilasuunnittelun osa-alueena. Lisäksi tutustutaan kokoelmien vaikutuksesta tilasuunnitteluun sekä kirjastoissa tapahtuvaan markkinointiin.

Kirjallinen työ etenee samassa kronologisessa järjestyksessä kuin hankkeen käytännön toteutus. Työn alku sisältää johdatuksen työn aiheeseen, tutkimusongelmat sekä tutkimusmenetelmien esittelyn. Pääosa työstä rakentuu teoreettisista kappaleista, luvut 3-5 ja 7, joiden vertailukohtina käytetään toteutettua muutosta. Muutoksessa kohdatut ongelmat nostetaan siis esille aina aihetta koskevassa teoreettisessa kappaleessa. Tämän lisäksi luku 6 käsittelee lyhyesti pääpiirteittäin muutoksen toteutuksen. Luku 8 keskittyy jälkiseurannan toteuttamiseen ja vastausten analysoimiseen. Lopuksi työn viimeinen luku sisältää pohdintaa ja johtopäätöksiä sekä arviointia työn toteutuksesta ja siitä, onko esitettyihin kysymyksiin onnistuttu saamaan vastauksia. Työ päättyy lähde- ja liiteaineistoon.

## 3 TILAVIIHTYISYYDESTÄ

### 3.1 Tilasta

Tila -käsitteelle löytyy useita määritelmiä riippuen siitä, käsitelläänkö asiaa filosofian, matematiikan, fysiikan vain psykologian näkökulmasta. Reijosen mukaan käsitettä tila (1995, 11) voidaan käyttää puhuttaessa esimerkiksi vaikkapa maantieteellisistä alueista, matemaattisista kokonaisuuksista, ihmisten henkisestä tilasta tai vaikkapa sen merkityksestä yksilön tai yhteisöjen arjessa. Näkökulmat tilan suhteen voivat vaihdella yksittäisestä pienestä yksiköstä aina suureen, globaaliin ajatusmalliin.

Zieleniecen mukaan (2007, 60-61) Henri Lefebvren ajatukset tilasta ovat yksi tunnetuimmista filosofisen näkökulman omaavista teorioista. Hänestä tila ei ole mitään muuta kuin kuvaus maailman ajasta. Lefebvren teoria painottaa ajatusta siitä, että tila tulee nähdä niin tuotteena kuin myös sosiaalisina suhteina. Hänen mukaansa tila on myös ideologisten, taloudellisten ja poliittisten voimien tuote, joka pyrkii rajoittamaan, säätelemään ja valvomaan tapahtumia niin tilan sisällä kuin sen kautta.

Virtuaalisten sekä muiden uusien sosiaalisten tilojen myötä myös tilatutkimus on lisääntynyt. Tutkimuksien kohteina ovat mm. luovuutta edistävä tilat, joiden suunnittelussa pyritään stressittömyyden optimointiin, sekä uusia ideoita synnyttävien ratkaisujen luomiseen (Tukiainen 2010, 53). Fyysisten raamien lisäksi tila pitääkin sisällään yhteiset kokemukset, ihmisten välisen vuorovaikutuksen, näkymät, tunnelmat ja mielikuvat (Antola & Pohjola, 2006. 98).

Tilan kokeminen perustuu aistien välittämään informaatioon ja tästä syystä ihmiset kokevat, käyttävät ja arvostavat ympäristöjä ja sen elementtejä eritavoin (Tammekann ym. 1986, 108). Tila onkin fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten tekijöiden muodostama ympäristö joka konkretisoituu rakenteellisesta ja esineellisistä puitteista. Tämän työn yhteydessä tila -termillä (space) tarkoitetaan lähinnä juuri tällaista fyysistä tilaa eli ajan ja paikan tuottamaa yksikköä (Reijonen 1995, 11).

**Julkinen tila.** Julkisen tilan katsotaan olevan paikka joka on kaikille avoin ja joihin voi mennä kysymättä keneltäkään lupaa (Kaikille avoin julkinen tila [viittaus 10.2.2014]). Tämän kaltaisia julkisia tiloja ovat esimerkiksi valtion virastot tai kaupunkien pitämät kirjastot, puistot ja aukiot. Reijosen mukaan (1995, 68) julkisen ja yksityisen tilan ei kuitenkaan koeta eroavan toisistaan kovinkaan selkeästi.

Monesti julkiset tilat saattavat jopa pitää sisällään yksityisiä tiloja. Puolijulkisia tiloja ovat esimerkiksi kauppakeskukset ja kahvilat, joihin voi mennä kuka tahansa kuitenkin omistajan asettamien ehtojen ja rajoitusten mukaisesti. Tilat saattavat muuttua välillä julkisiksi tai yksityisiksi esimerkiksi erilaisten tapahtumien vuoksi. Maksulliset katufestivaalit ovat tästä oiva esimerkki.

### 3.2 Viihtyisyydestä

Viihtyisyydestä on tullut myös julkisten tilojen asia. Se, että tilat ovat terveelliset ja turvalliset ei enää riitä vaan näiden lisäksi tilojen tulisi olla toimintoja tukevia eli viihtyisät. Suomen kielen sana viihtyisyys johdetaan adjektiivista viihtyisä, joka tarkoittaa esimerkiksi miellyttävää, kodikasta, rattoisaa ja mm. paikkaa jossa viihdyttyä hyvin (Suomisanakirja [viitattu 27.1.2014]). Vischerin mukaan (2007, 179) viihtyisyyden käsite voidaan tämän lisäksi myös jakaa kolmeen selkeään osaan: fyysiseen mukavuuteen, psykologiseen viihtyisyyteen ja funktionaaliseen viihtyisyyteen.

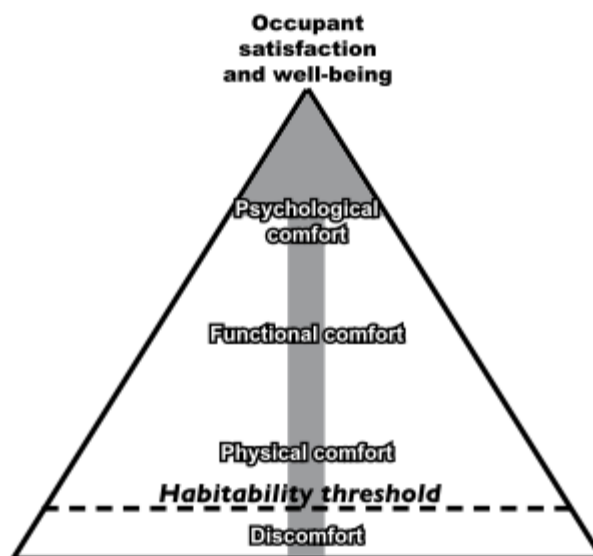
Fyysisellä mukavuudella (physical comfort) viitataan ihmisten perustarpeisiin, kuten tilojen turvallisuuteen, hygieenisyyteen ja esteettömyyteen, joita ilman rakennukset olisivat oleskelukelvottomia (Vischer 2007, 179; 2008, 100). Lisäksi tähän kuuluvat tilojen lämpötilat, ilmanvaihto, valoisuus, hiljaisuus, esineiden ja pintamateriaalien tuntopalaute, tuoksut sekä kaikki tilojen sisustukseen kuuluvat peruselementit.

Psykologinen viihtyisyys (psychological comfort) on lähtöisin kuuluvuuden tunteesta, omistamisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa tiloihin (Vischer 2007, 179; 2008, 100). Yksityisyys, mahdollisuus sisustaa oman mielen ja tarpeiden mukaisesti,

sekä sisutuksen esteettisyys ovat lähtökotia sille, että tilat antavat tukea työskentelyyn sekä tilasta nauttimiseen.

Funktionaalaisella viihtyisyydellä (functional comfort) ajetaan takaa sitä ajattelua, miten fyysinen ympäristö auttaa tai haittaa henkilöä tehtäviensä suorittamisessa, levon saamisessa tai muissa vastaavissa pyrkimyksissä (Vischer 2007, 179; 2008, 100). Tilojen ergonomisuus, oikeanlainen valaistus päätetyöskentelyyn, kokouksille varattujen suljettujen tilojen saatavuus sekä yhteistyö ovat oivia esimerkkejä siitä, miten funktionaaliseen viihtyisyyteen voidaan vaikuttaa.

Tätä viihtyisyyden jakoa kuvataan usein pyramidilla (Kuvio 1.) jossa nähdään ympäristön viihtyisyyden vaikutus työpaikan laatuun (Vischer 2008, 101). Vaikka kuviossa käsitellään työpaikkojen viihtyisyyttä, voidaan sitä soveltaa monenlaisten tilojen kehittämiseen. Kuvioista selviää, että vaikka tiloissa pystytään toimimaan jo pelkän fyysisen viihtyisyyden avulla, perusteellinen tyytyväisyys ja hyvinvointi voidaan saavuttaa vasta, kun kaikki kolme elementtiä, fyysinen, psykologinen ja funktionaalinen viihtyisyys ovat kunnossa.



Kuvio 1. Viihtyisyys –pyramidi  
(Vischer 2008, 101)

### 3.3 Keinoja tilaviihtyisyyden parantamiseen

Tilojen viihtyisyyttä voidaan parantaa monella tapaa. Tukiaisen mukaan (2010, 85) hyvissä tiloissa on yhtäaikaan rytmistä selkeyttä sekä monipuolisia havainto-, toiminta-, merkitys- ja tunnesisältöjä, jotta ne toimisivat luovina mutta viihtyisinä tiloina.

Huonekalut ja niiden järjestäminen oikein on yksi helpoimmista keinoista tilaviihtyisyyden parantamiseen. Myös tavaroiden esillepanolla sekä tilan valaistuksella pystytään luomaan tilaan aivan uudenlaisia tunnetiloja. Näppärä keino tilojen parantamiseen on myös turhan tavaran karsinta (Conran 2011, 20). Rikkinäisten huonekalujen hävittäminen tai kirjastojen tapauksissa vanhentuneet aineiston karsiminen hyllystä ovat erinomaisia keinoja tilojen viihtyisyyden lisäämiseen. Yksi parhaimmista keinoista tapahtuu kuitenkin miettimällä myös esteettömyyttä edesauttavia asioita joilla pystytään parantamaan tilojen käytettävyyttä.

Laitilan kirjastossa toteutettu tilamuutos tehtiin noin 13,5 m<sup>2</sup> kokoiseen tilaan. Jotta tila saataisiin vaikuttamaan suuremmalta kuin se oikeastaan onkaan, tilaa pyrittiin suunnittelemaan pienten tilojen tapaan. Myös kokoelmissa olevaa vanhentunutta ja tarpeetonta aineistoa pyrittiin poistamaan muutoksen aikana.

#### 3.3.1 Huonekalut ja järjestely

Huonekalujen ja niiden järjestelemisellä pystytään vaikuttamaan tilan tuntuun joskus jopa huomattavasti. Ympäristöt, joissa tietyt piirteet toistuvat yhä uudelleen, tuntuvat eheiltä ja näin ollen viihtyisimmiltä (Tukiainen 2010, 86). Huonekalut ja niiden muodot voivat olla yksi tällainen piirre. Alun perin pieni tila voidaan saada tuntumaan suuremmalta jo ihan oikeiden huonekalujen avulla (Conran 2011, 62). Pienissä tiloissa yksinkertaisuus on usein kaunista ja irralliset huonekalut saattava tehdä tilasta sekavan. Tilantunnetta saadaan esimerkiksi vapaalla lattiatilalla sekä esteettömillä näköaloilla.

Huonekaluja järjestettäessä kannattaa varsinkin pienissä tiloissa käyttää hyödyksi mahdolliset syvennykset, jotta vapaata tilaa jäisi mahdollisimman paljon (Conran 2011, 65). Vahvan horisontaalisen profiilin omaavat huonekalut, kuten matalat

sohvat sekä moduuleista koostuvat istuimet, saavat tilat usein tuntumaan suuremmilta, kun taas korkeaselkäiset huonekalut tukkivat tilan nopeasti. Kannattaa muistaa, että ahtaissa tiloissa monikäyttöiset ja muunneltavat huonekalut ovat hyvä ratkaisu sillä niiden avulla tilaa on helppo muuttaa (Conran 2011, 66). Huonekalujen asettelussa kannattaa muistaa ottaa myös tilan valaistus huomioon, sillä oikein kohdistetun valon avulla jokin huonekalu saatetaan saada näyttämään joko suuremmalta tai pienemmältä kuin se oikeastaan onkaan.

Laitilan kirjaston muutoksessa käytetyt huonekalut olivat suurimmaksi osaksi kirjaston jo aiemmin hankkimia. Kirjahyllyt muodostivat yhden tilan seinämistä. Muuten tilaan tuotiin matala pieni pöytä sekä ikkunoiden alle (Kuva 2.) palasista koostuva matala sohva. Myös tilaan sijoitetut oranssit tuolit ovat matalia. Hajontaa huonekaluihin saatiin hankkimalla hieman korkeampi lamppu sekä sijoittamalla tilaan kirjastossa jo aiemmin ollut muovinen viherkasvi. Pääsääntöisesti matalat huonekalut saivat aikaan sen, että tila tuntuu korkeammalta ja avarammalta kuin se oikeastaan onkaan.



Kuva 2. Tilaan sijoitettuja huonekaluja

### 3.3.2 Esillepano

Conran mukaan (2011,70) esineitä voi sijoittaa seinien sekä hyllyjen lisäksi, reunoille, syvennyksiin, pöydille ja erilaisiin säilytyskalusteisiin. Tärkeää on muistaa myös jättää riittävästi tilaa, jotta esille nostetut tavarat pääsevät kunnolla oikeuksiinsa. Esineitä voidaan korostaa valoilla ja niitä voi ryhmitellä teeman, muodon tai vaikkapa värin mukaan. Esille nostettuja esineitä tulisi muistaa myös vaihdella aika ajoin, jotta tilan ilme pysyy raikkaana.

Eriyisesti kirjastoissa tulisi tilaviihtyisyyttä mietittäessä ottaa huomioon myös aineistojen esillepano. Väljä esillepano auttaa Hypénin mukaan (2006, 46) yksittäisiä kirjoja nousemaan paremmin esiin massasta. Näin ne tulevat kiinnostavasti esille houkutellen samalla lukemaan ja selailemaan. Kirjastojen yhteistyön ansiosta yksittäisten kirjastojen kokoelmien ei tarvitse olla täydellisiä ja hyllyt täyteen ahdettuja. Tärkeämpää olisikin saada väljemmät, näyttävämmät ja aineistoa esille nostavat hyllyt.

Aineiston esillepano voidaan toteuttaa monella mielenkiintoisella tavalla ja varsinkin uudemmissa kirjastoissa on tämä otettu huomioon jo suunnittelu vaiheessa. Esimerkiksi Hjöröringin kirjastossa Tanskassa on aineiston esillepanoa mietitty ja punainen kirjaston läpi kulkeva ”käärme” kirjahylly (Kuva 3.) toimiikin esimerkiksi erinomaisena tasona erilaisille aineistoille.



Kuva 3. "Käärmehylly" Hjöröringin kirjasto, Tanska  
(<http://www.librarybuildings.info/> [viitattu: 10.2.2014])



### 3.3.3 Rakennusmateriaalit, akustisuus ja valaistus

Laitilan kirjaston kohdalla oli kyse jo olemassa olevan tilan muokkaamisesta. Seinä- ja lattiamateriaalien valintaan ei siis enää ollut mahdollista vaikuttaa ja tästä syystä mm. näiden heijastuvuuteen, liukkauteen sekä muihin elementteihin ei voitu puuttua. Myöskään materiaalien allergia-ystävällisyyttä ei pystytty erikseen testaamaan. Uusien sisustuselementtien kohdalla haluttiin kuitenkin kiinnittää erityisesti huomiota pölyn ja lian kerääntymiseen, sekä pyrittiin välttämään materiaaleja joiden puhdistamiseen säännöllisin väliajoin ei ole mahdollista.

Seinä- ja kattopinnoissa sekä kalusteissa tulisi sisustettaessa ottaa huomioon myös näiden akustiset ominaisuudet (Esteetön rakennus ja ympäristö 2007, 71). Näin voidaan saada kuunteluolosuhteet miellyttäväksi kaikille ja myös kuulovammaisille sopiviksi. Tässä kohden kuulovammaisia ovat huonokuuloiset, kuuroutuneet ja kuurot (Invalidiliitto 2010 [Viitattu 14.1.2014]). Materiaalien akustisuuteen ei kuitenkaan Laitilan kirjaston tilamuutoksessa voitu enää vaikuttaa, muuta kuin huonekalujen asettelulla sekä sisustusmatolla (Kuva 4.) jonka tarkoituksena on tuoda tilaan niin viihtyisyyttä kuin samalla vähentää tilassa olevaa kaikua.



Kuva 4. Sisustusmaton valinta

Laitilan muutoksessa tilaan haluttiin tuoda myös lisää valoa, sillä esimerkiksi luonnonvalon laadulla on vaikutusta siihen, kuinka suurelta tilat tuntuvat ja hyvä valaistus lisää viihtyisyyttä (Conran 2011, 27). Jotkut tilateoreetikot ovat myös väittäneet, että juuri valaistuksella on suurin vaikutus tilan tunnelmaan (Tukiainen 2010, 90).

Laitilan kirjaston aiemmassa tilassa valaistuksen katsottiin olevan erityisen huono, varsinkin talvisin, jolloin luonnon valoa on huomattavasti vähemmän. Valaistuksen tulisi olla riittävän voimakas ja tasainen aiheuttamatta kuitenkaan häikäisyä. Tilojen valaistuksessa määrätään (RakMK F2 Kohta 3.1.1) seuraavasti:

Rakennuksen ja sen ympäristön tulee olla valaistusolosuhteiltaan siten järjestetty, että valaistus on riittävä ja rakennuksen käyttö sekä huolto on turvallista.

Rakennustietosäätiö suosittelee, että sisätilojen valaistuksessa tulisi noudattaa standardia EN 12464-1:2002 Light and lighting. Lighting of work places. Indoor work places (Esteetön rakennus ja ympäristö 2007, 80). Kyseistä standardia voidaan soveltaa esteettömän tilan valaistuksen vaatimusten täyttämiseen ja käyttää samalla ohjenuorana eri tiloissa vaadittavaan valaistuksen toteuttamiseen.

Laitilan kirjastossa tilan valon vähäisyys johtui aiemmasta hyllyjen sijoittelusta ikkunoiden eteen niin, ettei valo päässyt tilaan esteettä. Myös kattovalaistuksessa havaittiin puutteita puuttuvan valaisimen vuoksi. Tästä syystä olemassa olevan yleisvalaistuksen lisäksi valoa päätettiin lisätä hyllyjen uudelleen sijoittelulla sekä hankkimalla tilaan erillinen siirrettävä valaisin. Tarkkoja valojen valaistusvoimakkuuksia ei kuitenkaan tässä tilanteessa mitattu, vaan ne tarkistetaan yhdessä muun valaistuksen kanssa.

## 4 ESTEETTÖMYYDESTÄ

Esteettömyys on asia, joka tulisi ottaa aina huomioon yleisiä tiloja suunniteltaessa. Valitettavan usein tämä asia saattaa kuitenkin unohtua ja erityisesti silloin kun tilojen suunnittelemisesta vastaa henkilö jolla ei ole kyseiseen asiaan soveltuvaa koulutusta. Koska jo perustuslain (L 11.6.1999/731) perusoikeuskin §6 takaa kaikille sen, että olemme yhdenvertaisia, tulee kaikilla olla yhtäläiset mahdollisuudet käyttää myös kirjaston palveluja. Apuvälineitä joita ihmiset usein käyttävät liikkumaan, ovat mm. sauvat, kepit, rollaattorit sekä pyörätuolit. Mahdollisimman esteettömän liikkumisen varmistamiseksi tulee ottaa myös huomioon vaatimukset joita tämänkaltaiset apuvälineet saattavat tiloihin tuoda.

### 4.1 Mitä on esteettömyys

JHS -suositusten käsitteistön mukaan termi esteettömyys määritellään ominaisuudeksi, joka ilmentää sitä, kuinka helposti henkilö voi saada järjestelmän, laitteen, ohjelman tai palvelun käyttöönsä (TEPA -sanastokeskus [viitattu 16.1.2014]). Esteettömyyden katsotaan myös olevan rinnastettavissa termiin saavutettavuus.

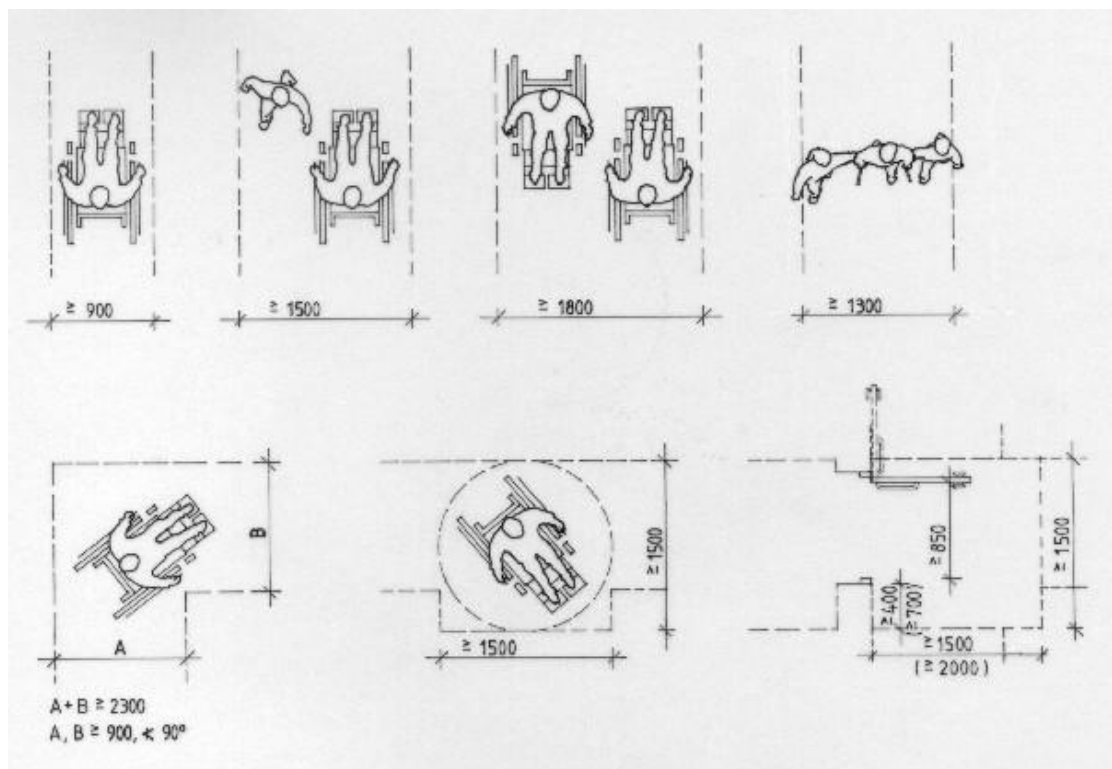
Invalidiliiton verkkosivujen mukaan (2010 [viitattu 14.1.2014]) rakennusten ja tilojen katsotaan olevan esteettömiä silloin, kun tilat ja niissä olevat toiminnot ovat helppokäyttöisiä ja loogisia sekä kaikille käyttäjille miellyttäviä, turvallisia ja toimivia. Tämän lisäksi esteettömyys merkitsee palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä ja tiedon ymmärrettävyyttä.

### 4.2 Tilojen mitoituksia

Kulkuväylien, ovien ja tilojen joiden halutaan olevan liikkumis- ja toimimisesteettömiä, mitoitusperusteena käytetään pyörätuolin sekä muiden liikkumisen apuvälineiden kanssa liikkumiseen tarvittavaa tilaa (Esteetön rakennus ja ympäristö 2007, 12). Tämä kaikki tulisi siis ottaa huomioon yleisiä tiloja suunniteltaessa. Tilat (mts. 14) tulee suunnitella väljiksi ja esteettömiksi sekä leveys että korkeussuunnassa.

#### 4.2.1 Pyörätuolin tilantarve

Laitilan kirjaston tilamuutosta tehtäessä pohdintaa tuottivat erityisesti pyörätuolilla liikkuvien asiakkaiden vaatimat kulkuväylät sekä siivoojan liikkuminen tiloissa. Se, että kulkuväyliä tulisi Invalidiliiton verkkosivujen mukaan (2010 [Viitattu 14.1.2014].) mielellään olla vähintään 900 mm yksikaistaisessa väylässä (Kuvio 2.) ja 1800 mm, jotta kaksi pyörätuolia mahtuisi kohtaamaan toisensa, asetti suunnitteluun omat haasteensa.



Kuvio 2. Pyörätuolin vaatimat tilat (Invalidiliitto 2010, kuva Esteettömät liikuntatilat 2002 CD-ROM ja Esteetön asuinrakennus, VYP.)

Myös mahdollisuus toimia tilassa pyörätuolin kanssa antoi omat haasteensa tilasuunnittelulle. Esimerkiksi pyörätuolin vaatima vähimmäistila kääntymiseen on 1500 mm (Kuvio 2) suuntaansa. Kulkuväylän mahdollisesti kääntyessä tilaa tulisi olla yhteensä vähintään 2300 mm. Tämä tarkoittaa sitä, että toisen kulkureitin ollessa esimerkiksi 850 mm eli pyörätuolin oviaukossa tarvitseman minileveyden mukainen, tulee tilaa toiseen suuntaan olla vähintään 1450 mm. Tämä tila sisältää kulkuväylän kääntyessä pyörätuolin tarvitseman väljennyksen (Invalidiliitto 2010

[Viitattu 14.1.2014]). Kulkuväylän leveyden ollessa 1200 mm tuoli pystyy kääntymään ilman erillistä väljennystä kääntymiskohdassa.

#### **4.2.2 Muiden liikuntavammaisten tilantarve**

Pyörätuolilla liikkuvien lisäksi löytyy myös muita liikuntarajoitteisia, jotka tulisi tilasuunnittelussa ottaa huomioon. Keppien, kainalosauvojen tai rollaattorien kanssa liikkuville henkilöille riittää rullatuolille varattu liikkumaväljyys (Invalidiliitto 2010 [Viitattu 15.1.2014]). Poikkeuksena ovat kuitenkin hissit sekä portaat joita ei kuitenkaan Laitilan kirjaston muutoskohteessa tarvinnut pohtia.

Kulkuväylien lattiapintojen luistamattomuus ja lattiamateriaalien eroavuus olivat asioita joihin ei tässä muutoskohteessa pystytty vaikuttamaan, vaikka ne esille nousivatkin. Tärkeämpänä pidettiin riittävän tiheästi olevia levähdyspaikkoja sekä hyllyjen ja pöydänpintojen korkeuksien tarkistamista.

#### **4.2.3 Näkövammaisten tilantarve**

Liikuntaesteisten ihmisten lisäksi suunnittelussa tuli ottaa huomioon myös muut liikkumiseen apua tarvitsevat henkilöt. Yhtenä esimerkkinä tästä ovat näkövammaiset, joita Laitilan kirjastonkin asiakaskunnasta löytyy. Näkövammaisilla tarkoitetaan sokeita sekä heikkonäköisiä henkilöitä. Invalidiliiton mukaan tulisi (2010 [Viitattu 15.1.2014]) myös huomata, että keppitekniikkaa käyttävä näkövammaisen henkilö tarvitsee 1000mm levyisen kulkuväylän. Suunnittelussa tulee käytävien leveyden lisäksi huomioida vapaa tila korkeussuunnassa. Vapaan korkeuden tulisi taas olla vähintään 2200mm. Muutoskohteessa tämä asia onkin aivan kunnossa alkuperäisen sisustuksen ansiosta.

Myös opaskoiran käyttö on Laitilan kirjastossa mahdollista. Tästä syystä piti huomioida, että opaskoiran kanssa liikkuvalla kulkuväylän tulisi olla leveydeltään vähintään 1100mm ja oppaan kanssa liikuttaessa leveydeksi suositellaan 1200mm (Invalidiliitto 2010 [Viitattu 14.1.2014]).

## 5 KIRJASTOJEN TILASUUNNITTELUSTA

Kirjastotilojen suunnittelu ja toteutus ei ole mikään nopea prosessi, vaan tapahtuu usein pitkällä aikajänteellä (Kivistö, Lehto, Norvasuo, Perälä, & Sormunen. 1996. 40). Suomalaiset tunnetusti suhtautuvat kirjastoihin vakavasti. Varsinkin ulkopuolisten silmin ne nähdään usein arvokkaina, rauhallisina ja muuttumattomina, ehkä jopa hieman painostavina ympäristöinä (Tammekann ym. 1986, 119). Tulevaisuuden kirjastorakennuksen ei kuitenkaan haluta olevan tällainen, vaan niiden suunnittelun lähtökohtina toimivat toiminnot, jotka saavat alkunsa juuri kirjaston käyttäjien tarpeista (Tammekann ym. 1986, 109). Kirjastojen toivotaankin olevan tiloja, jotka tarjoavat jotain sellaista mitä ei välttämättä voida saavuttaa kotioloissa (mts. 19).

Kirjastot ovat julkisia tiloja ja näin ollen niiden suunnittelussa tulisi ottaa huomioon kaikki julkisille tiloille asetetut vaatimukset. Esteettömyyden eli tavoitettavuuden vaatimukset ovat oiva esimerkki tämän kaltaisista tilasuunnitteluun vaikuttavista asioista. Näistä vaatimuksista huolimatta kirjastotiloista pyritään rakentamaan mahdollisimman joustavia sekä muunneltavia ja tilat pyritäänkin mitoittamaan niin, että tulevaisuudessa kirjaston kasvu on mahdollista (Tammekann ym. 1986, 18). Juuri tämä tilojen tarpeiden mukainen muunneltavuus on yksi tärkeimmistä nykyaikaisen kirjaston ominaisuuksista (Kivistö ym. 1996, 133). Kiinteät huonekalut ja varsinkin pöydät ovat osoittautuneet hankaliksi aina siitä lähtien kun tietotekniikka on saanut itselleen lisää tilaa kirjastoissa.

Vaikka tänä päivänä kirjastotilojen luomisessa pyritäänkin olemaan luovia ja rikokomaan tuttuja kaavamaisuuksia, on joitakin tiettyjä perussääntöjä, joita ei voida jättää huomiotta (Tammekann ym. 1986, 63). Kirjastojen tilan vaatimukset syntyvät kolmesta syystä: kirjastossa työskentelevän henkilökunnan vaatimat tilat, oman tilansa vaativat kirjaston käyttäjät, sekä ennen kaikkea tilaa tarvitseva kokoelma jota ilman kirjastoa ei välttämättä edes olisi. Antolan ja Pohjolan mukaan (2006, 105) tilojen suunnittelu on kuitenkin muuttunut niin, että suunnittelu lähtee ihmisistä eikä niinkään seinistä ja teknologiasta.

Laitilan kirjastossa toteutetun kehittämishankkeen yhteydessä pohdittiin esteettömyyden lisäksi erityisesti juuri kokoelmien ja niiden sijoittelun vaikutusta kirjastojen

tilasuunnitteluun. Tästä syystä tämä työ käsittelee kirjastojen tilasuunnittelua suurimmaksi osaksi juuri tältä kantilta.

## **5.1 Kokoelmatyö osana tilasuunnittelua**

Kokoelmatyöllä on suuri merkitys kirjastojen jokapäiväisessä työskentelyssä. Se mielletään usein aineiston hankkimiseksi ja kuntoon saattamiseksi, mutta myös sen sijoittelu ja esille laittaminen ovat osa työskentelyä. Se, kuinka aineisto sijoitetaan, saattaa jopa joskus olla tärkeämpää kuin se, mitä aineistoa hankitaan.

Kirjakokoelman katsotaan olevan kirjaston tunnusomaisin piirre, joka kasvamisellaan aiheuttaa kirjastolle jatkuvia muutospaineita (Tammekann ym. 1986, 174). Erilaiset kokoelmat ovatkin syynä siihen miksi kirjastot noudattavat tiettyä kaavaa tilasuunnitteluissaan (Kivistö ym. 1996, 154). Lehtisalit, lastenosastot, aikuistenosastot ja musiikkiosastot ovat vain esimerkkejä siitä, kuinka kirjastotiloja jäsenläään alusta asti kokoelmien kautta. Kirjastot rakentuvat pääasiassa kokoelmiensa ympärille ja näin ollen myös tilat mukautuvat sen asettamaan rytmitykseen.

Kokoelmat ovat Hypénin mukaan (2006, 56) keino tarjota asiakkaille ihmiskunnan luovan ajattelun tuloksia ja internetin välityksellä voidaan tutustua erilaisten virtuaalisten kirjastojen tarjontaan. Aineistojen muuttuessa yhä enemmän sähköiseen muotoon myös kirjastotilojen tulee mukautua siihen. Koska fyysiselle aineistolle ei välttämättä enää tarvita tilaa yhtä paljon kuin aiemmin, muutetaan näitä tiloja paikoiksi joissa sähköisten kokoelmien tutkiminen olisi mahdollisimman viihtyisää. Jälleen kerran kokoelma siis sanelee kuinka kirjastojen tilasuunnittelussa tulisi edetä.

### **5.1.1 Vaski-kirjastojen kokoelmat ja kokoelmaperiaatteet**

Vaski-kirjastojen kokoelmien ja kokoelmayhteistyön kartoittamiseksi perustettiin kokoelmaprojekti, jonka tarkoituksena oli esimerkiksi luoda kokonaiskuva Vaski-kokoelmasta, visioida kokoelmien kehitystä sekä selvittää kokoelmiin ja kokoelmatyöhön liittyviä yhteistyötarpeita (Nieminen 2012 [viitattu: 27.1.2014]). Niemisen

mukaan (2012 [viitattu: 27.1.2014]) kokoelmatyönyhteistyön pohjana toimivat yksittäisten kirjastojen kokoelmista muodostuva Vaski-kokoelma, joka on Vaski-kirjastojen ja asiakkaiden yhteiskäyttöinen kokoelma. Lisäksi kokoelmayhteistyötä on syvennetty yhteisillä hankintojen kilpailutuksilla ja e-kokoelmien keskittämällä Turkuun. Hankintoja, poistoja ja varastosiirtoja koskevia päätöksiä tehtäessä tarkastellaan koko Vaski-kokoelman tilannetta.

Vaski-kirjastojen kokoelmalinjaukset (Vaski-kirjastojen kokoelmalinjat [viitattu 27.1.2014]) pohjaavat kirjastolakiin ja siinä esitettyihin kirjastojen tavoitteisiin. Näiden linjausten mukaan kirjastojen tehtävänä on yhdessä huolehtia kokoelman monipuolisuudesta ja laadusta. Kokoelman lähtökohtana toimii avoimuus, moniarvoisuus ja toisten ihmisten kunnioittaminen. Aineistoa pyritään hankkimaan kaikissa saatavilla olevissa tallennusmuodoissa, mahdollisuuksien mukaan. Uutta aineistoa taas hankitaan käyttäjäkunnan tarpeiden ja kysynnän mukaan. Lisäksi kokoelmaa pyritään uudistamaan karsimalla huonokuntoiset ja sisällöltään vanhentuneet aineistot.

Linjauksissa otetaan kantaa (Vaski-kirjastojen kokoelmalinjat [viitattu 27.1.2014]) myös hankintaehdotuksiin ja lahjoituksiin. Näiden toteuttamisessa ja vastaanottamisessa noudatetaan samoja linjauksia kuin kokoelman hoidossa muutenkin. Turun kaupunginkirjasto huolehtii Varsinais-Suomen maakuntakirjastona maakuntakokoelmasta. Muut Vaski-kirjastot huolehtivat paikallisaineistojen saatavuudesta sekä mahdollisista kotiseutukokoelmistaan.

Vaski-kirjastojen kokoelmalinjaukset ovat koko ajan kehittämisen alla. Aineistojen varastoinnin ja yhtenäisten hankintapaikkojen lisäksi täsmällisiä yhtenäisiä kokoelmaperiaatteita ei oikeastaan vielä ole. Olemassa olevassa asiakirjassa käsitellään lähinnä aatteita joiden varassa kokoelmatyötä tehdään, kun taas käytännön työskentely on vielä pohdinnan alla.

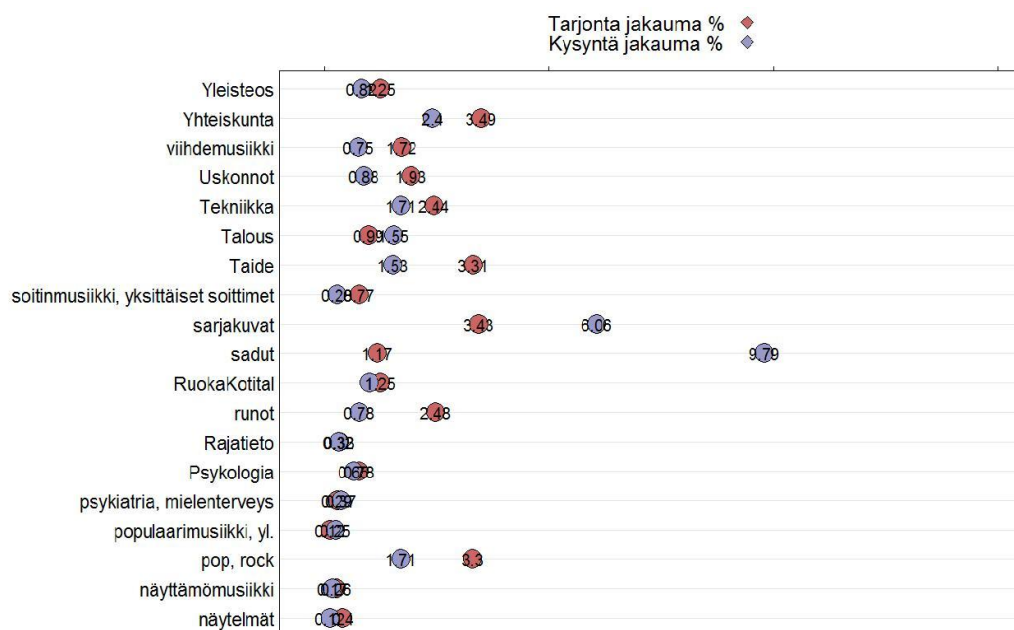
**Laitilan kaupunginkirjaston kokoelmasta.** Laitilan kaupunginkirjaston kokoelma vastaa noin 3,5 % osuutta Vaski-kokoelmasta (Nieminen 2012 [viitattu: 27.1.2014]). Kokoelmassa on panostettu käytännönläheisiin tietokirjoihin sekä kattavaan lehtien kokoelmaan jota täydennetään e-lehdillä. Aikuisten kaunokirjallisuuden osalta kokoelma on myös kattava ja monipuolinen. Lasten ja nuorten



hankinnoissa painottuvat koulujen toimintaa tukevat lukemistot ja erityisesti kuva-kirja aineistossa pyritään panostamaan laatuun. Kokoelma on pääosin suomenkielinen, mutta myös vieraskielistä aineistoa löytyy. Poistokriteereinä toimivat huono kunto, lainaamattomuus ja vanhentunut tietosisältö tai formaatti.

### 5.1.2 Runot osana kokoelmaa

Runoaineiston merkitys Laitilassa ei välttämättä ole sen suurempi kuin muissa-kaan Vaski-kirjastoissa. Kuitenkin paikallisten runoilijoiden, kuten Heli Laaksonen, takia Laitilan kirjasto on halunnut korostaa runokokoelmaansa. Käyttäjät eivät ole kuitenkaan kokoelman kiinnostavuudesta selvästikään samaa mieltä. Käyttäjät ja kokoelmat -projektin puitteissa tehdyssä tutkimuksessa vertailtiin Vaski-kirjastojen kysynnän ja tarjonnan kohtaamista keväällä 2013. Siinä havaittiin, että esimerkiksi Laitilan kirjastossa juuri runoaineisto tarjontaa on huomattavasti enemmän kuin kysyntää oikeastaan onkaan (Kuvio 3.). Syyt miksi tarjonta ja kysyntä eivät kohtaa voivat olla joko runojen aiemmassa hyllysisijoittelussa, niiden heikossa markkinoinnissa tai sitten yksinkertaisesti vain aineiston ylitarjonnassa.



Kuvio 3. Laitilan pääkirjaston kysynnän ja tarjonnan erot  
 Käyttäjät ja kokoelmat -projekti [viitattu 28.1.2014]

Kuten niin monen muunkin aineiston kohdalla, myös runot ovat siirtyneet internetiin. Fyysisten kirjojen tarve onkin vähentynyt kun Googlaamalla voi löytää lähes minkä runon tahansa. Googlen avulla voidaan jopa luoda tämän päivän runoutta, josta hyviä esimerkkejä löytää esimerkiksi Googlen runousoppi –sivustolta, johon on kerätty googlerunoja lokakuusta 2012 lähtien (2012 [viitattu 11.2.2014]).

## 5.2 Käsikirjastojen kohtalo

Käsikirjasto on kirjakokoelma, joka on tarkoitettu käytettäväksi vain sen sijoituspaikassa kuten esimerkiksi kirjaston lukusalissa (Suomisanakirja [viitattu 27.1.2014]). Fyysisten käsikirjastojen kohtalo onkin puhuttanut kirjastomaailmaa pitkään. Aineistojen digitalisoituessa ei tarvetta suurille käsikirjastoille enää ole. Esimerkiksi litin kirjastossa toteutettiin vuonna 2011 hanke jossa käsikirjasto päätettiin muuttaa monitoimitilaksi (Käsikirjastosta Monitoimitilaksi 2011 [viitattu 27.1.2014]).

Laitilan kirjastossa oli muutoksen aluksi selvitettävä mitä tehdään käsikirjastolle, joka sijaitsi tilassa johon runot tultaisiin sijoittamaan. Perusteellisen keskustelun ja pohdinnan jälkeen kirjaston henkilökunta päätti yksissä tuumin, että käsikirjasto tullaa suurimmaksi osaksi hävittämään. Kuitenkin musiikkia, historiaa ja kirjastoa koskevat aineistot, sekä aiemmin käsikirjastossa sijainneet sanakirjat päätettiin poikkeuksellisesti säilyttää.

Poistetut kirjat laitettiin joko myyntiin tai hävitettiin kokonaan. Säilytetyt teokset upotettiin ja sijoitettiin lainattavien aineistojen joukkoon tai kirjastoa koskevan aineiston tapauksessa varastoon. Tämän lisäksi lehtilukusaliin päätettiin siirtää aiemmasta käsikirjastosta hylly johon voitiin jättää sellaiset kirjat, jotka haluttiin säilyttää mutta koettiin harvoin lainatuiksi kuten esimerkiksi kansallisbiografia, suuret murre-sanakirjat, sekä erinäisiä sotamatrikkeleita.

Käsikirjasto lakkautettiin lähes kokonaisuudessaan aivan siitä syystä, että siinä katsottiin olevan sellaista aineistoa jolle nykyään löytyy vastine Internetistä tai lainattavissa olevasta aineistosta. Lisäksi otettiin huomioon muiden Vaski-kirjastojen tarjoamat aineistot sekä käsikirjaston näkyvä käyttöaste.

### 5.3 Olohuone vai hiljaisuuden kammari?

Kirjastojen tilasuunnittelussa on jo jonkin aikaa asetettu vastakkain ajatukset siitä tulisiko kirjastojen olla käyttäjiensä olohuoneiden jatkeita vai historiasta tunnettuja hiljaisuuden kammareita. Kirjastotilojen suunnittelussa on ollut muutama merkittävä murroskohta. Näistä ensimmäinen oli Mäkisen mukaan (2009, 606) kirjastojen siirtyminen omiin huoneisiin ja kokoelmien laittaminen avoimille hyllyille. Tärkeämpi muutos lähti kuitenkin liikkeelle 1980 -luvun alussa jolloin kirjastoala alkoi kaivata lisää tilaa asiakkailleen ja ryhdyttiin rakentamaan mielikuvaa kirjastosta yhteisön yhteisenä olohuoneena.

Kirjasto ei ole enää Tyrväisen mukaan (2011, 168) ainoastaan vain kokoelman säilytyspaikka vaan se toimii toimintaympäristönä kaikenlaisille aktiviteeteille. Kirjastoon tullaan viettämään aikaa eikä enää vain nopeasti lainaamaan tarvittava teos hyllystä. Tätä varten tilojen viihtyisyyteen, toimivuuteen, rauhallisuuteen ja esteettömyyteen panostetaan aiempaa enemmän. Koska, usein on pyrkimyksenä saada aikaan tila jossa voidaan toimia ja viihtyä yhdessä monet hankkeet ottavatkin paikalliset asukkaat jo suunnitteluvaiheessa mukaan (Overgaard Nielsen 2011, 260). Näin tiloista saadaan viihtyisiä ja kodikkaita kuten niiden tulisikin olla (Tyrväinen 2011, 181). Kirjastot tapahtumien sekä kohtaamisten toreina onkin mielikuva jonka nykypäivän kirjastot haluavat itsestään asiakkailleen antaa.

Myös yleisten kirjastojen laatusuosituksissa (2010, 52-55) on tuotu esiin kirjastotilat. Siinä nostetaan esille juuri asiakkaiden näkökulma tilasuunnittelun yhteydessä sekä joitakin juuri tilojen viihtyisyyteen viittaavia asioita kuten esimerkiksi esteettömyys, huonekalut sekä kirjastojen äänimaailma. Laatusuosituksetkin ohjaavat siis kirjastoja suuntaamaan tilojaan enemmän asiakkailleen ja luomaan olohuone-  
maisista tiloja.

Tämä onkin yksi syy minkä vuoksi kirjastojen tilasuunnitteluissa on alettu Mäkisen mukaan (2009, 606) kiinnittämään huomiota enemmän viihtyisiin, juuri olohuone-  
maisiiin tiloihin jotka ovat mahdollistaneet kirjastojen aktiivisemmän ja monipuoli-  
semman käytön. Viihtyisyyttä ja kodikkuutta tavoitellaan kirjastoissa monenlaisilla  
sisustuselementeillä ja yleistä viihtyisyyttä saatetaan parantaa jopa tilojen siivous-

ta muuttamalla (Tyrväinen 2011, 169). Osastot ovatkin Hypénin mukaan (2006,56) fyysinen tila ja kohtaustila joissa on vilkasta kirjanäyttely- ja esittelytoimintaa, kirjailijavierailijoita sekä erilaisia teematilaisuuksia (Kuva 5.).



Kuva 5. Nurmijärven Star Wars -päivä 2014  
© Lucasfilm LTD 2014, Johnnie Saares / Nurmijärven kirjasto

Uskon kuitenkin, että mielipiteitä siitä millaisia kirjastotilojen tulisi olla, on yhtä paljon kuin on kirjaston käyttäjiäkin. Toiset kokevat kirjastot oppimisympäristöiksi ja kaipaavat hiljaista työskentelytilaa jota ei välttämättä muualta löydy. Toiset taas nauttivat saadessaan oleskella kirjastossa kuin omassa kotonaan. Tästä syystä onnistuneiden kirjastotilojen tulisikin pystyä tarjoamaan molempia mahdollisuuksia käyttäjilleen ja näin taata kaikille mahdollisuus käyttää kirjastoa haluamallaan tavalla.

## 6 KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

Huoneesta, johon runot päätettiin sijoittaa, toivottiin selkeää ja toimivaa tilaa, joka palvelisi kaikkia asiakkaita mutta erityisesti kirjaston tiloja käyttävää runopiiriä. Koska tilassa jo olemassa oleva hyllyjen sijoittelu todettiin toimivaksi, suunnittelua ei tarvinnut paljoakaan tehdä. Käsikirjaston poistamisen jälkeen tyhjäksi jääneet hyllyt täytettäisiin kirjaston muista tiloista siirrettävillä runoilla. Laitila-kokoelmaan, joka sijaitsee samassa tilassa, ei ollut tarvetta eikä halua puuttua vaan sen annettiin jäädä vanhalle paikalleen. Runojen ja Laitila-kokoelmassa olevan aineiston katsottiin myös täydentävän toisiaan sellaisella tavalla, että ne voitiin säilyttää samassa tilassa ongelmitta.

Vähäisten muutosten vuoksi tästä tilasta ei laadittu erillisiä piirustuksia, vaan muutokset päätettiin toteuttaa keskustelujen perusteella. Monikossa toimineet käsikirjaston yksittäiset hyllymoduulit päätettiin osittain vaihtaa tulevan lukutilan alta siirrettäviin suurempiin hyllymoduuleihin. Tämän vuoksi tarkemman tarkastelun alle joutui ainoastaan liiketunnistimen sijoittelu ja sen vaikutus vaihdettaviin hyllyihin.

Lukutila suunniteltiin toteutettavaksi, runoilta vapautuvaan, kirjaston takaosassa sijaitsevaan noin 13,5 m<sup>2</sup> nurkkaukseen. Kirjaston toiveena oli, että uudessa lukutilassa olisi muun muassa:

- enemmän valoa
- asiakkaille mahdollisuus rentoutua
- parempi sijoittelu aikuisten sarjakuville
- sekä tulevaisuudessa tilassa olisi mahdollisuus toteuttaa taidelainaamo.

Mittausten ja valokuvien avulla suunnitelmista laadittiin yksinkertaiset piirustukset, joista pystyi helposti hahmottamaan tapahtuvan muutoksen ennen sen toteuttamista. Työpiirustuksia laadittiin kolme erilaista (Liite 1). Jokaisessa suunnitelmassa mietittiin valaistusta ja hyllyjen sijoittelua sekä sisustusta jo olemassa olevilla pienillä pöydillä ja tuoleilla. Suunnitelmissa tilaan sijoitettiin esimerkkinä myös pyöreä matto, jonka malli otettiin kirjastossa aiemmin toteutetusta nuortennurkkauksesta.

## 6.1 Aikataulu

Hankkeen aikataulu tuli suunnitella niin, että se sopi kirjastolle sekä työn tekijälle. Koska hankkeeseen kuului tilojen suunnittelu, itse toteutus ja muutosta koskevan teoreettisen aineiston tutkiminen, päätettiin työlle varata runsaasti aikaa. Lisäksi haluttiin ottaa huomioon työntekijän opiskeluun kuluva aika sekä toiveet mahdollisesta valmistumisesta. Toteutus haluttiin kuitenkin tehdä silloin, kun kirjastossa on mahdollisimman hiljaista eli heinäkuun aikana. Tästä syystä työ aloitettiin nopeassa tahdissa, jotta itse muutosta ei tarvitsisi siirtää seuraavaksi vuodeksi vaan se saataisiin aikaiseksi mahdollisimman pian.

Teoreettiselle pohdinnalle ei aikaa ennen itse muutoksen toteuttamista paljoakaan ollut, vaan aika käytettiin suunnitelmien laatimiseen ja niissä tarvittavan aineiston keräämiseen. Teoriaosuus lisättiin työhön vasta muutoksen toteuttamisen jälkeen.

## 6.2 SWOT -analyysi

Yritysten ulkoisen ja sisäisen ympäristön analysoimiseen on kehitetty erilaisia työkaluja kuten SWOT -analyysi, portfolioanalyysi, PEST -analyysi sekä Porterin viisi kilpailuvoimaa (Hesso 2013, 68) . Nämä osittain synteesianalyysinäkin tunnetut työkalut auttavat esimerkiksi havainnoimaan tulevia muutoksia sekä voivat auttaa henkilökunnan motivoimisessa. Laitilan kirjaston hankkeen apuna päädyttiin käyttämään näistä ehkä tunnetuinta työkalua eli SWOT -analyysia. Kyseisen analyysin avulla pystytään helposti selvittämään yrityksen tai vaikkapa kirjaston vahvuudet (strengths) ja heikkoudet (weaknesses) sekä tulevaisuuden mahdollisuudet (opportunities) sekä uhat (threats) (Helinsky 2012, 22). Tärkeää kyseistä analyysia tehtäessä on kuitenkin Helinsky mukaan (2012, 29) muistaa, että jokainen kirjasto on ainutlaatuinen ja missä toinen kirjasto näkee vahvuuden saattaa se toiselle olla heikkous.

Lisäksi on myös tärkeää, että toimintaympäristön nopean muuttumisen vuoksi analyysi toteutetaan säännöllisin väliajoin, riittävän usein ja ottamalla mukaan koko henkilökunta (Helinsky 2012, 21). Hyvin tehdyn analyysin vaiheet ja strategian

valinnan voi tiivistääkin (mts. 22) mainiosti kolmeen sääntöön: analyysi on tehtävä usein ja säännöllisesti, koko henkilökunta tulisi ottaa mukaan ja analyysissa tulee olla jopa piinallisen rehellinen. Tulee kuitenkin muistaa, että analyysi ei saa olla pelkkä listaus asioista, vaan hyvässä SWOT -analyysissä myös johtopäätösten ja ratkaisujen pohdinta analyysin avulla on tärkeää (Hesso 2013, 69).

Vaikka SWOT -analyysiä käytetään useimmiten suurempien projektien ja yritysten toimintojen suunnittelussa, sen ajateltiin oikein soveltamalla palvelevan Laitilan kirjastoa myös tämän tyyppisessä ja kokoisessa projektissa. Koska jokaisessa tilasuunnitelmassa haluttiin tuoda heti selväksi niiden vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä mahdolliset uhat, laadittiin niille selkeä SWOT -analyysi (Liite 1). Tarkoituksena oli auttaa Laitilan kirjaston henkilökuntaa päättämään, mikä suunnitelma sopii heille parhaiten ja mistä saattaisi aiheutua heille eniten ongelmia.

### 6.3 Analyysin tuloksia

Laitilan kirjaston henkilökunta päätyi analyysien jälkeen toteuttamaan suunnitelman 1. Vahvuuksien miettiminen tuntui jokaisen suunnitelman kohdalla helpolta, kuten myös selkeiden heikkouksien luetteleminen. Riskikartoituksen tekeminen, eli uhkien miettiminen, sujui myös ongelmitta, sillä olemassa olevia uhkia voitiin pohdita koko kirjaston kannalta. Ongelmallisinta olikin miettiä mahdollisuuksia, joita erilaiset tilat kirjastolle saattavat tarjota. Esille nousseet mahdollisuudet samoja kuin, mitä kirjaston henkilökunta oli suunnitelmilta jo aiemmin toivonut. Tilan mahdollisuudet nousivat paremmin esiin vasta suunnitelman toteuttamisen jälkeen.

**Vahvuudet.** Selkeäksi vahvuudeksi jokaisessa suunnitelmassa nousi tilojen sisustuksen muuttaminen myöhemmin tarpeen mukaan. Suunnitelmissa vahvuuksina esiintyivät myös niin ikkunoista saatavan valon määrä, syntyvä yhtenäinen hyllykokonaisuus, reilut kulkuväylät sekä näyttelykiskolle ajatellun tilan määrä.

Valitussa suunnitelmassa vahvuudeksi nousivat myös tilan avoimuus sekä hyllyjen siirtämisen vähyys. Mitä vähemmän hyllyjä jouduttaisiin siirtämään, sitä epätoden-

näköisempiä onnettomuudet siirtojen aikana olisivat. Tilan avoimuus edesauttaisi tilan valoisuuden lisäämistä ilman uusien lamppujen hankkimista.

**Heikkoudet.** Analyysin avulla saatiin nostettua esiin ongelmia, jotka suunnitelmassa saattavat nousta esiin. Jokaisessa suunnitelmassa heikkoutena pidettiin seinään kiinnitetyn hyllyn siirrosta koituvat korjausta vaativat seinävahingot. Heikkouksina pidettiin myös ikkunoiden eteen tulevia hyllyjä, ahtaita kulkuväyliä sekä selkeän hyllykokonaisuuden puuttumista.

Valitussa suunnitelmassa heikkouksina pidettiin sitä, että suunnitelmassa ei koettu syntyvän selkeätä erillistä tilaa. Lisäksi suunnitelman katsottiin supistavan kirjaston tiloja kokonaisuudessaan, sekä siirrettävän hyllyn aiheuttavan korjausta vaativaa vahinkoa seinälle. Esille tulleiden heikkouksien katsottiin kuitenkin olevan vahvuuksiin, ughiin ja mahdollisuuksiin nähden niin pieniä, että suunnitelma päätettiin kuitenkin toteuttaa.

**Mahdollisuudet.** Jokaisen suunnitelman kohdalla haluttiin miettiä myös tulevaisuuden mahdollisuuksia. Erityisesti taidelainaamon perustamisen mahdollisuutta haluttiin miettiä ja sen koettiin olevan mahdollista jokaisessa suunnitelmassa. Lisäksi mahdollisuuksina nähtiin intiimin ja erillisen tilan luominen, sekä aineistojen uudelleen sijoittelun mahdollisuudet.

Valitussa suunnitelmassa tyydyttiin kuitenkin mahdollisuuteen taidelainaamon kehittämiseen. Tilan mahdollisuuksia pystyttiin kunnolla pohtimaan vasta muutoksen jälkeen, jolloin saatettiin nähdä kuinka tila käytännössä oikeastaan toimii.

**Uhat.** Analyysin avulla suunnitelmissa esille nousseet uhat olivat ehkä yksi ratkaisevista tekijöistä toteuttavaa suunnitelmaa valittaessa. Suunnitelmissa 2 ja 3 nousivat esille erityisesti tilan valvomiseen liittyvät ongelmat, sekä monen suuren hyllyn siirtämisestä aiheutuvat mahdolliset vaaratilanteet. Näissä suunnitelmissa mietitytti myös se, jääkö aineistolle enää tarpeeksi tilaa. Jokaisen suunnitelman kohdalla pienenä uhkana saatettiin pitää myös sitä, että tilojen suunnittelija ei ole saanut tämänkaltaisiin tehtäviin mitään virallista koulutusta. Suunnitelmat laadittiin siis omien kokemusten ja tutkittujen asioiden kuten esim. esteettömyyden asettamien sääntöjen mukaan.



Valitussa suunnitelmassa uhkana nähtiin tilan avoimuus ja sen mahdollisuus levitä liian laajalle alueelle. Näiden katsottiin kuitenkin olevan vähäpätöisiä asioita vahvuuksien ja mahdollisuuksien rinnalla. Tilan valvominen koettiin helpommaksi sen ollessa avoin ja selkeästi nähtävissä jopa kauempaakin. Tihutöiden mahdollisuutta haluttiin siis välttää.

#### **6.4 Tilasuunnitelmat**

Suunnitelma 1 (Liite 1, 4/6) on kaikista yksinkertaisin toteuttaa ja vaatii vähiten hyllyjen siirtämistä. Tämän suunnitelman tuloksena syntyy todella avoin tila, jonka sisustusta on helppoa muokata tarpeen mukaan. Tilasta voidaan ketterästi kehittää myös taidelainaamo. Esteettömyys ei koidu tässä suunnitelmassa ongelmaksi, sillä alueesta ei synny selkeää erillistä rajattua tilaa. Vaikka avoimen tilan valvonta on uskottavasti helpompaa kuin suljetumman tilan, siitä ei kuitenkaan ole varmuutta. Suunnitelman ongelmaksi voi ajan myötä koitua kuitenkin tilan leviäminen jopa liiankin laajalle alueelle, ellei tilan kehittymistä seurata tarkasti.

Suunnitelmassa 2 (Liite 1, 5/6) luodaan selkeästi erillinen, intiimi tila jossa voi istua rauhassa. Hyllyt sijoitellaan niin, että ne luovat seinää muistuttavat pinnat ja näin saavat aikaan rauhallisen nurkkauksen. Ikkunoiden eteen ei sijoiteta hyllyjä, joten valo pääsee niistä tilaan esteettömästi. Ongelmaksi voivat osoittautua kulkuväylät, sillä vain toinen reiteistä olisi joka kohdasta esteettömään liikkumiseen annettujen suositusten mukainen. Tilan valvonta voi myös osoittautua ongelmalliseksi ja suurten hyllyjen runsaasta siirtämisestä aiheutua ongelmia hyllyjen siirtäjille. Suunnittelun tilan sisustusta on kuitenkin helppo muokata ja suunnitelmassa on mahdollisuus taidelainaamon kehittämiseksi.

Kolmas suunnitelma (Liite 1, 6/6) luo kaikista rikkinäisimmän ja jo alusta asti hieinan epäonnistuneen tilan. Reilun kokoiset kulkuväylät, runsas tila näyttelykiskolle, sekä sisustuksen helppo muokattavuus ovat suosittavia ominaisuuksia, mutta ikkunan eteen laitettavat hyllyt luovat esteen, joka vähentää tilaan tulevan valon määrää. Lisäksi hukkaan menevien kirjahyllyjen määrä on turhan suuri, sillä näyt-

telykiskon tieltä siirrettävä hyllymoduuli ei mahdu kokonaisuudessaan mihinkään muuhun kirjaston jo olemassa olevaan tilaan.

Kaikkien kolmen suunnitelman kohdalla korostettiin erityisesti tilaan pääsevän valon määrää. Lisäksi kussakin suunnitelmassa yritettiin ottaa huomioon aineisto, joka tilaan voidaan muutoksen jälkeen sijoittaa. Kokoelman loogisen järjestyksen haluttiin säilyvän, mutta samalla haluttiin myös rakentaa tila, jonka aineisto tukee istumista ja oleilua kirjastossa. Pohdittiin myös erityisesti markkinoinnissa ja kauppoissa käytettyä ajatusta siitä, että halutut tuotteet tulee sijoittaa niin, että niihin pääsee käsiksi vain kulkemalla koko tilan halki.

## 6.5 Tilamuutos käytännössä

Aikataulusyistä tilojen käytännön toteutus toteutettiin pikaisesti suunnittelun jälkeen. Käytännön toteutukselle, eli itse muutoksen tekemiselle, varattiin aikaa vuoden 2013 heinä- ja elokuulle. Tämän ajan sisällä oli tarkoitus toteuttaa niin perusteellinen suunnittelu kuin myös itse hyllyjen siirtäminenkin. Itse muutos toteutettiin Laitilan kirjaston hyväksytyä laaditut suunnitelmat. Avuksi muutokseen saatiin harjoittelija, jolloin fyysisesti raskasta työtä ei tarvinnut toteuttaa yksin. Raskaiden hyllyjen siirtämisessä sekä seinäpintojen korjaamisessa tarvittiin myös talonmiehen työpanosta. Muutoksen markkinointia toteutettiin jo tilojen suunnittelun sekä erityisesti valitun suunnitelman toteuttamisen aikana. Käytännön toteutukseen liitettiin myös jälkiseuranta, joka toteutettiin vuoden 2014 helmikuun aikana, eli noin 5-6 kuukautta tilamuutoksen toteuttamisen jälkeen.

Muutoksen tekeminen päätettiin aloittaa heti henkilökunnan päätettyä minkä suunnitelman pohjalta sitä ruvettaisiin tekemään. Muutaman viikon harkinnan jälkeen kirjastossa päädyttiin toteuttamaan suunnitelmassa 1.(Liite 1, 4/6) esitetyt muutokset, kuitenkin yhdellä poikkeuksella. Syyt miksi juuri tämä vaihtoehto miellytti henkilökuntaa eniten, olivat aika selkeät. Tärkeimmäksi näistä nousi suunnitelman avoimuus. Myös ikkunoista tulevan valon kunnollinen hyödyntäminen tuli tämän suunnitelman puitteissa parhaiten esille. Mahdolliselle taidelainaamolle saatiin runsaasti seinätilaa, kuitenkin hyllytilaa tarvitsevien aineistojen tästä kärsimättä.

Valittu suunnitelma tuki parhaiten myös jo olemassa olevaa hyllysijoittelua. Lopputulokseksi aikaiseksi saatiin avoin, valoisa ja aikaisempaa viihtyisämpi tila (Kuva 6.), jolle toivotaan tulevaisuudessa runsasta käyttöä.



Kuva 6. Muutoksen lopputulos

## 7 MARKKINOINNISTA

Tänä päivänä ei pärjää ellei osaa markkinoida tarjoamaansa tuotetta tai palveluja. Yrityksille markkinointi on yksi keskeisimmistä asioista, sillä sen avulla tarjolla olevaa tuotetta luultavasti onnistutaan myymään enemmän kuin ilman markkinointia (Bergström & Leppänen 2007, 9). Nykyään markkinointi sisältääkin Sipilä mukaan (2008, 9) asiakaslähtöisen filosofian sekä brändiin liittyviä arvoja, joiden avulla asioita pyritään katsomaan asiakkaan näkökulmasta ja näin tekemään heidän valintansa tuotteiden ja palvelujen suhteen helpommaksi. Markkinoinnin päätarkoituksena on Bergströmin ja Leppäsen mukaan (2007, 10) myydä tarjottuja tavaroita tai palveluja mutta samalla tulisi muistaa, että markkinointi ei lopu yksittäisen ostokerran jälkeen, vaan sen jälkeen tulisi keskittyä asiakassuhteen jatkuvaan kehittämiseen. Olennaisena asiana markkinointiin kuuluvatkin mm. asiakkaiden tarpeiden tutkiminen ja tyydyttäminen. Asiakkaiden antaman palautteen, erilaisten tutkimusten perusteella, palveluntarjoajan toimintaa pystytään kehittämään aiempaa paremmaksi. Silti yksinkertaisimmillaan markkinoinnin katsotaan olevan (mts. 9) ihmisten välistä monitapaista vuorovaikutusta.

### 7.1 Kirjastojen markkinoinnista

Kirjastot ovat kaihtaneet sanaa markkinointi, sillä siitä tulee eittämättä mieleen sana raha. Markkinoinnista kirjastojen yhteydessä puhuttaessa nousee usein esille vastaväitteitä ja epäilyksiä siitä, kuuluuko kirjastotyöyhteydessä puhua markkinoinnista (Juntunen & Saarti 2012, 136). Kirjastojen tavoitteena ei kuitenkaan ole kulttuurimaailma jossa pyrittäisiin saamaan hyötyä tai tavoiteltaisiin voittoa (Helsinki 2012, 13).

Itse markkinointiajattelu käsittää kaikki toiminnot, joilla pyritään lisäämään myyntiä tai tuotteiden houkuttelevuutta. Kirjastojen tapauksessa tämä saattaa tarkoittaa lainojen lisäämistä tai palvelujen käytettävyyden kasvattamista. Markkinoinnin tehtävänä on Juntusen ja Saartin mielestä (2012, 138) tehdä tunnetuksi kirjaston palveluja kirjaston asiakkaille sekä myös potentiaalisille asiakkaille. Koska kirjastomarkkinointi ei ole kaupallista, ei sillä myöskään ole voittoa tavoittelevia pyrki-

myksiä. Tarkoituksena on enemmänkin hakea kirjastolle näkyvyyttä ja palvelujen tunnettavuutta, samalla kun tavoitellaan kirjastojen käytön määrällistä kasvua. Ei saa kuitenkaan unohtaa, että kumppanuudet Almgrenin ja Jokitalon mukaan (2010, 86) oman yhteisön kohderyhmien ja organisaatioiden kanssa toimivat myös kirjastopalveluiden markkinointiväylänä. Yhteistyötahot ja verkostoituminen ovatkin eräitä tehokkaimpia tapoja markkinoida kirjastojen tarjoamia palveluja.

Ensisijaisena markkinointikanavanaan monet kirjastot käyttävät tällä hetkellä internetsivustojaan (Juntunen & Saarti 2012, 135). Minimissään kirjaston kotisivuilla on vähintään tiedot kirjaston antamista palveluista: mitä on tarjolla, miten niitä voi käyttää ja mitä vastuita käyttöön liittyy. Myös yhteystiedot ja aukioloajat on löydettävä helposti. On kuitenkin muistettava, että sama tiedotusaihe on mentävä kaikille tiedotuskanaville, olivatpa ne sitten kirjaston kotisivut, Facebookiin tai sitten muulle medialle (Ainali 2012, 44). Sillä, kun mahdollinen lukija saa tiedon monelta kanavalta, on se helpompi omaksua.

## **7.2 Sosiaalisessa mediassa**

Yleistyneen määritelmän mukaan sosiaalinen media on viestintää, joka mielletään tietoverkkoja tietotekniikkaa hyödyntäväksi viestinnäksi (Sosiaalisen median sanasto. 2010). Siinä käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita. Monet kirjastot ovatkin nykyään mukana sosiaalisessa mediassa, sillä useimmilla kirjastoilla on käytössään kirjaston omat Facebook-sivunsa. Sosiaalisessa mediassa markkinointi, viestintä ja yhteydenpito asiakkaisiin on siis aivan tätä päivää ja onkin tärkeää hyödyntää uusia tekniikoita monipuolisesti (Helinsky 2012, 108). Lisäksi sosiaalisessa mediassa kirjastoilla on myös mahdollisuus päästä vuorovaikutukseen asiakkaidensa kanssa.

Markkinointia tilamuutoksista ja aineiston uudelleen sijoittelusta tehtiin tarkoituksellisesti aivan työn alusta asti. Tässä käytettiin hyödyksi Laitilan kaupunginkirjaston Facebookia sekä Twitteriä, joita on käytetty kirjaston viestinnän apuna vuodesta 2010 lähtien. Ajatuksena oli laittaa sosiaaliseen mediaan esille reaaliajassa ku-

via töiden edistymisestä, sekä rohkaista asiakkaita kertomaan ajatuksiaan meneillään olevasta muutoksesta.

### 7.2.1 Twitter

Twitter, joka tunnetaan myös mikroblogauspalveluna, on viestintäkanava jossa viestin pituus on maksimissaan 140 merkkiä ja näin ollen siinä käytävä viestinä vaati hieman miettimistä (Haavisto 2009, 6). Näitä viestejä eli ”tviittejä” voidaan lähettää nopeasti joko tietokoneen selaimella tai vielä nopeammin matkapuhelimella (Sosiaalisen median sanasto. 2010). Vaikka se on nopea tapa lähettää päivityksiä tilanteesta, myös väärin ymmärrykset ovat siinä todennäköisempiä. Myös retweetit, eli toisen käyttäjän omille seuraajilleen edelleen lähettämät viestit, ovat twitterissä suosittuja (Haavisto 2009, 28).

Laitilan kirjastossa haluttiin välttää muutosta koskevien tilapäivitysten hukkuminen muiden viestien joukkoon. Jotta näitä viestejä voitaisiin tutkia myös myöhemmin erillisenä joukkona, haluttiin kyseisille viesteille keksiä helppo mutta selkeä hashtag. Hashtag eli # -merkki on tunniste, jolla twiittaaja tai isompi joukko on päättänyt merkitä viestinsä. Sitä voidaan ajatella Haasion mukaan (2013, 57) myös eräänlaisena asiasanana. Näitä viestejä voi seurata erillään muusta tietovirrasta, ja jotkut hastagit toimivatkin suosittuina keskustelukanavina sillä ne antavat mahdollisuuden osallistua keskusteluun ilman kaikkien keskusteluun osallistuvien seuraamista (Haavisto 2009, 29).

Hankkeen yhteydessä tviittejä ei nopeasti etenevän aikataulun vuoksi ehditty lähettää monta, mutta asiaa koskevissa tviiteissä päätettiin käyttää tunnistetta #TilaaRunoilleJaLukijoille. Koska viestit lähetettiin alun perin työntoteuttajan henkilökohtaiselta twitter-tililtä, päätettiin kirjaston twitteriä käyttää näiden viestien retweettaukseen. Osa asiaa koskevista kirjaston twitter -aikajanalla näkyvistä viesteistä kuitenkin rakentui suoraan kirjaston omilta Facebook-sivulta tulevista päivityksistä. Näissä viesteissä ei # merkintöjä välttämättä ollut.

## 7.2.2 Facebook

Facebook on jo pitkään ollut yksi maailma suosituimmista ja tunnetuimmista yhteisöpalveluista (Haasio 2013, 35). Facebook on vuonna 2004 perustettu Internetissä toimiva sosiaalinen palvelu, joka sai alkunsa puolivahingossa. Mark Zuckerberg kehitti palvelun yhdessä kavereidensa Dustin Moskovizin ja Chris Hugesin kanssa tarkoituksenaan mahdollistaa kolmikön yhteydenpidon vanhojen opiskelutovereidensa kanssa. Alun perin opiskelijoille tarkoitettu Facebook alkoi laajentaa toimintaansa vuonna 2006 niin, että palveluun pääsivät mukaan eri työyhteisöt, ja pian sen jälkeen Facebook avattiin kaikille halukkaille. Syyskuussa 2013 kuukausittainen aktiivisten käyttäjien määrä oli jo lähes 1,19 miljardia ja kuukausittainen palvelun mobiilikäyttäjien määrä lähes 874 miljoonaa (Facebook Newsroom 2014).

Laitilan kirjasto on käyttänyt Facebook -sivujaan viestinnän apuvälineenä vuodesta 2010 jolloin Laitilan kaupunginkirjaston Facebook -sivut toteutettiin osana koko Varsinais-Suomea kattavaa ”Varsinais-Suomen kirjastot näkyväksi verkossa” – projektia (Koskinen 2009, 2.). Projektin tavoitteena oli saada aikaiseksi muun muassa yhteiset kotisivut, ottaa käyttöön uusia vuorovaikutteisia palveluita ja lisätä Varsinais-Suomen kirjastojen palvelujen houkuttelevuutta ja näkyvyyttä. Tähän mennessä seuraajia kyseiselle sivustolle on kertynyt reilut 250. Sivuja on tuon jälkeen käytetty tiedottamiseen, niin tulevista ja menneistä tapahtumista, aikatauluja sääntömuutoksista, sekä viestittämään erilaisia kirjastoja ja kirjoja koskevia uutisia. Tästä syystä kanavan katsottiin soveltuvan myös tiedottamaan tilamuutoksesta, sekä markkinoimaan asiaa jakamalla valokuvia ja kyselemällä asiakkaiden mielipiteitä.

## 7.3 Muussa mediassa

Sosiaalisessa mediassa levitettyjen kuvien ja viestin lisäksi, tilamuutoksen markkinointi jäi valitettavan pieneksi. Jälleen kerran tiukasta toteutusaikataulusta johtuen viestintä paikallisen median kanssa jäi aika vähäiseksi. Näkyvyyttä saatiin kuitenkin paikallisessa lehdessä, Laitilan Sanomissa 23.7.2013 kirjoitetun lyhyen artikkelin ansiosta (Liite 2.).

## 7.4 Markkinointia aineiston sijoittelulla

Mielenkiintoinen kysymys digitalisoituvassa maailmassa ja kirjastojen markkinoinnissa on se, voiko kirjasto markkinoida aineistojaan niiden oikealla sijoittelulla. Harvemmat suomalaiset kirjastot edes mieltävät tätä markkinoinniksi, vaan ajattelevat kirjojen esille laittamista enemmänkin kirjanäyttelyinä. Kyseessä on kuitenkin yhdenlainen myymälämainonta tai toimipaikkamainonta, tapa jakaa kirjastojen aineistoja eteenpäin kauppojen tapaan. Esimerkiksi kuitenkin myymälämainonnalla tarkoitetaan Ropen mukaan (2000, 330) kaikkea myymälässä tapahtuvaa mainontaa ja mielestäni tämä ajatus soveltuu myös kirjastoihin.

Toimipaikkamainonta Bergströmin ja Leppäsen mielestä (2007, 204) on yksi tärkeimmistä ja tehokkaimmista mainonnan muodoista. Kauppojen tapaan suomalaisilla kirjastoilla ei valitettavasti useinkaan ole esimerkiksi näyteikkunoita, jotka toimisivat eräänlaisten käyntikorttien tavoin. Uusia tai sesonkiin sopivia aineistoja voitaisiin tuoda esille, houkutellen samalla asiakkaita astumaan sisään aivan samoin kuin yrityksetkin. Säännöllisesti ja usein vaihdettava ikkunasomistus antaa niin yrityksestä kuin kirjastostakin uudistuvan ja ajassa olevan mielikuvan. Näyteikkunan lisäksi tällaista ulospäin näkyvää mainontaa voidaan tehdä mm. joko julisteiden, valojen, lippujen ja viirien avulla.

Toimipaikkojen sisällä tapahtuva mainonta on kirjastoillekin luonnollisempaa, vaikka siitä ei mainonta tai markkinointi nimitystä välttämättä käytetäkään. Tällaisessa mainonnassa on tarkoitus opastaa, ohjata sekä luoda halua ostaa tai lainata jotakin (Bergström & Leppänen 2007, 204). Tällainen mainonta auttaa Ropen mukaan (2000, 330) myös luomaan toimipaikasta elävän ja tapahtumarikkaan, sekä herättelee ihmisiä tekemään heräteostoksia tai kirjastojen tapauksessa lainoja. Myymälämainonta on juuri se väline, millä halutut tuotteet saadaan nostettua esille muusta aineistosta. Sisällä tapahtuvan mainonnan pitäisi myös muuttua ja olla ajankohdasta, jotta myös kanta-asiakkaiden mielenkiinto pystytään säilyttämään (Bergström & Leppänen 2007, 206).

Myös Laitilan kirjastossa toteutetussa muutoshankkeessa haluttiin ottaa tämänkaltaiset aineistojen markkinointikeinot huomioon. Koska toteutettu tila, esimerkiksi näkyy ulos vähintään yhdestä kirjaston ikkunasta, haluttiin tilasta saada houkutte-



leva ja sisään kutsuva. Tämän lisäksi itse tilassa pyrittiin hyllyjen sijoittelulla saamaan aikaiseksi mahdollisuus sijoitella tilassa olevia erilaisia aineistoja niin, että ne houkuttelisivat kirjaston asiakkaita esimerkiksi tarttumaan kirjaan ja pysähtyä tutkimaan sitä tai jopa mahdollisesti lainaamaan sen.

Markkinointiajattelun mukaisesti aineistoja pyrittiin asettelemaan eri tasoille, koettiin rakentaa erilaisia ryhmiä erilaisista aineistoista, valaistuksella pyrittiin nostamaan haluttuja aineistoja esille sekä pohdittiin tilassa mahdollisesti olevia katseenvangitsijoita (Bergström & Leppänen 2007, 204). Tilaan väliaikaisesti sijoitetun lasivitriinin katsottiin esimerkiksi olevan mainio apuväline juuri tähän. Myöskään hyllyköissä vapaaksi jäävää tilaa ei unohdettu vaan niiden avulla haluttiin rikkoa yhtenäistä kirjaseinämää asettelemalla niille esimerkiksi suuria kirjoja erilaisiksi pinoiksi (Kuva 7).



Kuva 7. Kirjapinot

Tämän kaltainen markkinointi vaatii kuitenkin toimipaikan henkilökunnalta yhteisymmärrystä ja yhteistyötä. Koska esille laitettujen materiaalien tulisi muuttua säännöllisesti, sekä olla esillä selkeästi, tulisi koko henkilökunnan olla tässä mukana. Yhtenäisten sovittujen käytäntöjen avulla myös vältetään aineistojen ”häviäminen” hyllyjen päälle tai ikkunalaudoille, mikä saattaa olla aivan mahdollista tämän kaltaisessa markkinoinnissa.

## 8 TILOISTA KUULTUA

Jälkiseuranta toteutettiin vuoden 2014 tammi-helmikuun aikana, eli noin 5-6 kuukautta muutoksen jälkeen. Seurannan tarkoituksena oli selvittää niin henkilökunnan kuin asiakkaidenkin mielteitä muutoksesta. Erityisesti haluttiin tiedustella runopiiriläisten kokemuksia uudesta runojen sijoittelusta. Hankkeen kyselyjen kohteeksi päätettiin rajata kirjastoa käyttävät runopiiriläiset, sekä kirjaston oma henkilökunta. Tähän rajaukseen päädyttiin, ettei kysely kasvaisi liian suureksi ja jotta voitaisiin kysyä ryhmille suunnattuja ja kohdennettuja kysymyksiä.

### 8.1 Teemahaastattelu

Kehittämishankkeen tutkimusmetodi muistuttaa Hirsjärven ja Hurmeen mielestä (2000, 47-48) keskustelevan sävynsä, mutta ennalta määrättyjen kysymystensä puolesta puolistrukturoitua haastattelua, eli teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelu kohdentuu tiettyihin teemoihin joista keskustellaan. Kyseessä on puolistrukturoitu menetelmä sillä haastattelun aihepiirit, teema-alueet ovat kaikille samat, toisin kuin strukturoidussa lomakehaastattelussa, jossa kysymyksillä on tarkka muoto ja järjestys mutta kyseessä ei myöskään ole täysin vapaamuotoinen syvähaastattelu.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan mielestä (2006 [Viitattu: 15.1.2014]) teemahaastattelun etuina ovat, sen ennalta määräämä tavoite sekä metodin antaman vastaamistilanteissa antama vapaus. Lisäksi vastauksien analysoiminen teemoittain on suhteellisen helppoa. Teemahaastattelu vaatii kuitenkin perusteellista aiheeseen perehtymistä ja analysointi vaiheessa on tärkeää huomata, että vastauksissa saattaa nousta esille muitakin teemoja kuin mitä ennalta on asetettu. Myös kysymysten oikeinasettelu saattaa osoittautua haasteelliseksi.

**Ryhmähaastattelu.** Työn kyselyjen kohteeksi on valittu kaksi erilaista ryhmää: Laitilan kaupunginkirjaston henkilökunta ja paikallisen runopiirin jäsenet ja ohjaaja. Vakituista henkilökuntaa Laitilan kirjastolla on seitsemän henkilöä, sekä erillinen siivooja ja talonmies. Tästä johtuen haastattelu tehtiin koko henkilökunnalle. Ru-

nopiiriläisistä pyrittiin haastattelemaan kaikkia ja varsinkin ryhmän vakituisia jäseniä sekä ryhmän vetäjää.

Haastateltavien määrän vuoksi haastattelut päätettiin toteuttaa ryhmähaastatteluinä. Ryhmähaastattelu antaa myös mahdolliseen vapaampaan keskusteluun ja paremman mahdollisuuden saada selville onko haastateltavalla ryhmällä jokin yhtenäinen kanta kysyttäviin asioihin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61-63). Koska haastateltavaksi valittujen ryhmien aikaa ei haluta viedä turhan paljoa, voidaan positiivisena seikkana ryhmähaastattelulle pitää myös sitä, että sen avulla voidaan saada nopeasti tietoa samanaikaisesti useammalta vastaajalta. Ryhmähaastatteluun päädyttiin lisäksi siksi haastatteluja luonnostaan aristelevat ihmiset olisi myös helpompaa saada osallistumaan haastatteluun (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210-211), että. Tämä seikka tulee kuitenkin ottaa huomioon tuloksia analysoidessa. Suureksi ongelmaksi saattaa kuitenkin koitua keskustelun aikaansaaminen, sekä haastattelijan ja ryhmien välinen vuorovaikutuksen luominen.

Haastateltavaksi valittujen ryhmien takia näitä haastatteluja voidaan jopa pitää tietynlaisina täsmäryhmähaastatteluina (Hirsjärvi & Hurme 2000, 62). Tyypiltään haastattelut muistuttavat arvioivaa/kuvailevaa haastattelutyyppiä, sillä tarkoituksena on saada haastateltavien ryhmien tuntemuksia uudesta palvelusta joksi Laitilan kirjastossa toteutettu tilamuutos voidaan mieltää. Usein ryhmähaastattelut tallennetaan, mutta tässä tapauksessa päätettiin tyytyä kirjallisten muistiinpanojen tekemiseen (Hirsjärvi & Hurme 2000, 63).

## **8.2 Haastattelun toteutus**

Haastattelujen apuna käytettiin teemahaastattelulle ominaista haastattelurunkoa, jossa haastattelun aihepiirit oli mietitty valmiiksi (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 209). Kysymysten tarkkuus ja järjestys olivat kuitenkin ennen haastattelua vielä epäselviä. Haastattelurunkoja tehtiin kaksi erilaista runopiirille (Liite 3) ja kirjaston henkilökunnalle (Liite 4) sillä haastateltavat ryhmät poikkeavat toisistaan selvästi.

Haastatteluympäristönä toimivat Laitilan kaupunginkirjaston tilat ja erityisesti juuri runopiirin käyttämä huone. Runopiiriläisiä oli helpointa lähestyä juuri ennen piirin alkamista, kun taas kirjaston henkilökunta haastateltiin mahdollisuuksien mukaan.

### 8.3 Runopiiriläisten mietteitä

Runopiirin haastattelu oli luontevinta toteuttaa ryhmänkoon sekä aikataulun vuoksi yhtenä ryhmähaastatteluna. Haastattelu aloitettiin haastattelurungon mukaisesti selvittämällä ryhmän koko sekä tutustumalla ryhmäläisiin. Haastateltavien kokonaisuus oli seitsemän, joista yksi toimii runopiirin vetäjänä. Ryhmän sukupuoli-jakautuma kallistui vahvasti naisiin, sillä miehiä oli ryhmässä kaksi kun taas naisia oli viisi. Kokonaisuudessaan haastattelu toteutettiin keskustelemaan sävyyn ja haastattelurunko antoi osviittaa siitä mistä asioista haluttiin keskustella. Runopiiriläiset ryhmänä olivat helposti lähestyttäviä ja auttavaisia joten haastattelun toteutus oli helppoa.

Haastattelun alussa haluttiin selvittää runopiiriläisten ajatuksia ja kokemuksia kirjaston tiloista ja viihtyisyydestä. Suurin osa ryhmäläisistä myönsi käyttävänsä kirjastoa myös runopiirin ulkopuolella. He myös kokivat kirjaston tilat selkeiksi ja helposti liikuttaviksi. Eräs runopiiriläisistä jopa totesi, että ”kirjastoon tulo vaikuttaa aina siltä kuin omaan olohuoneeseensa tulisi.” Ei kuitenkaan ollut yllättävää, että asiaa kysyttäessä koko ryhmä myönsi unohtaneensa käydä uudessa lukutilassa. Runojen siirron vuoksi heillä ei ole ollut enää syytä mennä kirjaston takanurkkaukseen johon uusi lukutila rakennettiin. Piiriläiset kuitenkin myönsivät katselleensa tilaa kauempaa ja totesivat sen vaikuttaneen viihtyisältä.

Runopiiriläisten haastattelussa haluttiin tiedustella heidän kokemuksiaan myös kirjaston kokoelmasta ja sen esillepanosta. Kokonaisuudessaan ryhmä katsoi kokoelman olevan erinomainen mutta jopa joskus tuntuva liiankin suurelta. Aineiston löydettävyydestä he vain totesivat, että ”kyllä löytyy ja jos ei löydy niin henkilökunta auttaa”. Runojen uudesta sijainnista piiri oli erittäin innoissaan sillä he kokivat sen antavan heidän toiminnalleen enemmän vapautta ja mahdollisuuksia. Ryhmä yhteisesti myös oli sitä mieltä, että muut asiakkaat eivät häiritse heidän toimintaansa. He halusivat myös nostaa esille sen, että runopiirin siirtyminen pidet-

täväksi kirjaston muuten ollessa kiinni ei mitenkään johdu runojen sijainnista vaan ryhmäläisten omista aikatauluista. Ryhmässä naureskeltiin sitä, että muut asiakkaat tuntuvat olevan arkoja tulemaan ja hakemaan haluamansa aineiston pelätesään häiritsevänä erilaisten ryhmien toimintaa. Joku totesikin iloisesti, että ”kyllä meidän puolesta saa aineistoa hakea, emme me niin pelottavia ole”.

Kokoelmasta ja aineistosta puhuttaessa runopiiri oli sitä mieltä, että erilaiset aineistot ovat hyvin merkittäviä. Kirjaston sisätiloissa ei siis koettu opasteiden kohdalla olevan suuria puutteita. Tässä kohden yksi ryhmäläinen totesi, että ”kyllä aineistot löytyvät, jähka ensin löytää kirjastoon sisälle”. Tällä hän viittasi siihen, että ulkopaikkakuntalaisena hänellä oli ollut vaikeuksia löytää oikeaa reittiä Laitilan kirjastolle. Hän kaipasikin jonkinlaisia tienviittoja risteyksiin, jotta muualta tulevien olisi helpompaa löytää tiensä kirjastolle.

Koska haastattelu antoi mahdollisuuden kysellä ryhmäläisiltä kaikenlaista, haluttiin kysyä myös heidän mielipidettään kirjaston markkinoinnista ja tiedottamisesta. Kysyttäessä markkinoiko ja tiedottaako Laitilan kirjasto itseään ja tapahtumiaan tarpeeksi, oli vastaus yhteneväisesti kyllä. Joku useamman kirjaston käyttäjä kertoi myös kokevansa, että ”Laitilan kirjasto markkinoi ja tiedottaa tapahtumistaan keskimäärin muita kirjastoja paremmin.” Tiedusteltaessa millaista tiedottamista ryhmäläiset seuraavat oli vastaus jälleen yhteinen: ”Laitilan Sanomissa olevia ilmoituksia.” Ryhmäläiset kokivat siis, että paikallislehdessä olevat ilmoitukset tavoittavat heidät parhaiten. Verkkotiedottamisesta kysyttäessä vastaukseksi saatiin vain naurahdus.

Lopuksi ryhmäläisille annettiin mahdollisuus kaikenlaisen muun palautteen antamiseen. Kaikki halusivat antaa positiivista palautetta kirjaston henkilökunnalle. ”Aina olen apua saanut, kun olen sitä tarvinnut”, joku totesikin vakavana muiden yhteydessä hänen lausahdukseensa. Tämän lisäksi joku kehui kirjastoauton toimintaa erinomaiseksi palveluksi ja toinen taas nosti esille kaikki erilaiset tapahtumat joita kirjasto järjestää. Tapahtumia toivottiinkin lisää ja niiden monipuolisuutta keuhuttiin. Runopiiri kiitteli myös sitä, kuinka heille on annettu mahdollisuus toteuttaa heidän omia tapahtumiaan kirjastossa. Haastattelun lopuksi joku vielä naurahti, että ”Tiedättekös, Laitilan kirjasto on muuten ainoa kirjasto jossa olen tanssinut”.

## 8.4 Henkilökunnan mietteet

Henkilökunnan haastattelu oli lopulta aikataulujen vuoksi järkevintä toteuttaa yksittäishaastatteluna. Henkilökunta sai ennen haastatteluja myös mahdollisuuden tutustua itsenäisesti haastattelurunokoon. Haastateltavana olivat kaiken kaikkiaan kaikki seitsemän Laitilan kaupunginkirjaston vakituista työntekijää joiden työsuhteiden pituudet vaihtelevat noin 20 vuodesta pariin vuoteen. Henkilökunta koostuu kirjastotoimenjohtajasta, yhdestä kirjastonhoitajasta, neljästä kirjastovirkailijasta sekä yhdestä autokirjastonhoitajasta.

**Kirjaston tilat.** Kuten runopiirin kanssa, haluttiin ensin saada kuva siitä, miten kirjaston henkilökunta kokee kirjaston tilat. Suurin osa kuvailikin tiloja viihtyisiksi, avariksi ja valoisiksi sekä yleisesti ottaen hyväksi. Uutta lukutilaa pidettiin myös hyvänä uudistuksena. Tilan koettiin antavan asiakkaille uudenlaista luku- ja oleskelurauhaa jota ei aikaisemmin ollut. Lisäksi henkilökunta koki asiakkaiden löytäneen uuden tilan ja käyttävän sitä hyödykseen. Kaikki vastasivatkin saaneensa asiakkailta tilasta lähinnä positiivista palautetta. Tilan vetovoiman jopa uskottiin lisääntyvän, jahka suunnitellut näyttelykiskot asennetaan ja taidelainaustoiminta saadaan alkamaan.

Yllättävää kyllä henkilökunnan mielestä tila ei ole lisännyt heidän työtään eikä valvomisessakaan ole koettu olevan ongelmia. Joku kertoikin, että ”Tilaan on suora näkyvyys asiakaspalvelutiskiltä joten valvominen ei tuota ongelmia.” Lisää työtä todettiin lähinnä kertyneen siivojalle, jonka vastuulla on imuroida säännöllisesti tilaan hankittu matto. ”Viime aikoina tila on valitettavasti toiminut lasten ulkovaatteiden ja laukkujen säilytyspaikkana”, yksi haastateltavista totesi hiukan harmistuneena. Tilat tuntuvat kuitenkin pysyvän kohtuullisen siisteinä, eikä suurta ilkivaltaa esimerkiksi ole tehty.

**Kokoelmat ja niiden esillepano.** Vastauksiin saatiin enemmän hajontaa kokoelmista ja niiden esillepanosta kysyttäessä. Osa tuntui olevan aivan tyytyväinen järjestelyihin ja aineiston esillepanoon. Osa taas kaipasi uudenlaisia hyllyjä sekä hyllyille esiin enemmän aineistosta tehtyjä poimintoja. CD-levyjen sekä aikuisten sarjakuvien esillepano haluttiin erityisesti nostaa esiin. Joku myös totesi uudelleen sijoitettujen runojen olevan ahtaasti ja toivovansa tähän muutosta. Suurimpana

ongelmana pidettiin kuitenkin tietokirjojen järjestystä ja hieman tilateknisistä syistä eripuolille kirjastoa sijoitettujen aineistojen löydettävyyttä. ”Henkilökunnan apua tarvitaan usein aineiston jäljittämiseen”, haastateltava totesi.

Käsikirjaston hävittämisestä henkilökunta taas tuntui olevan yhtä mieltä. Päätös tuntuu olevan edelleen oikea ja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, myöskään asiakkaat eivät ole kyseistä kokoelmaa kaivanneet. Yksi haastateltavista totesikin käsikirjaston hävittämisen hyväksi asiaksi, sillä näin ”tilat ja hyllymetrit saadaan tehokkaampaan käyttöön”.

Myös runojen uusi sijainti todettiin suurelta osin onnistuneeksi. Sen todettiin nyt olevan juuri siellä missä sitä tarvitaan, eli kohderyhmän kokoontumispaikassa. Vaikka aineistoa on jouduttu joskus hakemaan tilassa pidetyn tilaisuuden aikana, ei tätä katsottu suureksi ongelmaksi. Varsinkin tilassa pidettävä käsityöpiiri on suhtautunut henkilökunnan mukaan keskeytyksiin positiivisesti. Näitä keskeytyksiä on kuitenkin hyötyyn nähden huomattavasti vähemmän, joten niistä ei katsota olevan suurtakaan haittaa. Kuten yksi haastateltavista totesi, suurimpana ongelmana onkin ehkä se, että ”osa asiakkaista mieltää edelleen Monikko-tilassa olevan aineiston ei-lainattavaksi”, kuten aiemmin oli käsikirjaston kohdalla.

Lisäksi runojen sijainnin merkitsemisen katsottiin olevan pääasiassa onnistunut. Joku haastateltavista kuitenkin koki tilan ulkopuolella olevan opastuksen olevan riittämätöntä eikä runojen sijainti siis käy tilan ulkopuolella ilmi. Hän osoittikin tämän hyvin muistuttamalla, että ”ovessa lukee edelleen Käsikirjasto”. Hyllyttämisessä ei sen sijaan ole koettu olevan ongelmia. Perekäyttämisen tärkeys nostettiin tässä kohden esille ja varsinkin uusien työntekijöiden sekä sijaisten kohdalla. Eräs haastateltavista kuitenkin naurahti, että: ”Tavan vuoksi tulee välillä kanniskeltua runokirjoja ympäri kirjastoa, vaikka tiedän etteivät ne ole enää nurkassa entisellä paikallaan”.

Muutoksen myötä uuden paikan löytäneet kielikurssit ja vieraskieliset aineistot koettiin myös hyvin tai ainakin aiempaa paremmin sijoitetuiksi. Se, että lukutilassa olevissa hyllyissä on henkilöhistoriaa käsitteleviä teoksia, tuntui mietityttävän haastateltavia. ”Henkilöhistoria ei ole huono, mutta voisi siinä olla jotain muutakin, en vain osaa sanoa mitä.”

Kirjaston opasteista ja esitteistä kysyttäessä vastaukset tuntuivat jakautuvan kah-  
tia. Toiset haastateltavista kokivat opasteet riittäviksi, kun taas toiset olivat sitä  
mieltä, että ”parantamisen varaa olisi sekä selkeydessä että näkyvyydessä.” Mieli-  
piteitä jakoi myös kysymys siitä, tulisiko kirjastojen asettaa aineistojaan esille  
enemmän kirjakauppojen tapaan. Osa koki, että kirjastojen esillepano on riittävää  
sellaisenaan mutta samalla joku haastateltavista muistutti, että: ”esille asetetut  
kirjat ovat asiakkaan näkökulmasta houkuttelevampia”.

**Kirjaston markkinointi (tiedottaminen).** Kirjaston henkilökunnan haastatteluissa  
haluttiin myös ottaa esille kirjastojen markkinointi. Olikin mielenkiintoista nähdä  
kuinka kirjastonhenkilökunta mieltää termin markkinointi, sekä heidän suhtautu-  
mistaan siihen. Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että kirjastojen tulisi markki-  
noida itseään enemmän kuin nykyään. Yksi haastateltavista muistuttikin hyvin, että  
”kilpailu asiakkaista on kovaa ja kirjastot tarvitsevat asiakkaita, jotta toimintaedelly-  
tyksiä on myös jatkossa”.

Selkeää hajontaa vastauksiin tuli kuitenkin kysyttäessä tulisiko kirjaston markki-  
noinnin olla koko henkilökunnan tehtävä. Osa oli sitä mieltä, että ei. He olivat vah-  
vasti sitä mieltä että ”jonkun pitäisi erikoistua siihen (markkinoin-  
tiin/tiedottamiseen)”. Toiset taas olivat taas sitä mieltä, että markkinointi on ”ehdot-  
tomasti koko kirjaston tehtävä”.

Oman kirjaston markkinointia pidettiin kohtuullisena. Varsinkin erilaisten tilaisuuksien yhteydessä koettiin markkinoinnin/tiedottamisen olevan riittävää. Samalla kui-  
tenkin ”oikeiden asiakasryhmien löytäminen ja heille markkinoiminen” koettiin välil-  
lä haastavaksi. Erityisesti lehti-ilmoituksia kaivattiin enemmän, samalla jonkun lisä-  
tessä, että ”aina olisi parannettavaa ja tehostettavaa.” Esimerkiksi vain osa kirjas-  
ton omasta henkilökunnasta näki markkinointia tilaa koskevasta muutoksesta.  
Tästä keskusteltaessa joku pohtikin osuvasti, että ”hektisen toteutusaikataulun  
vuoksi myös markkinointi toteutettiin aika rivakasti”.

**Vapaa sana.** Haastattelujen lopuksi haastateltaville annettiin mahdollisuus antaa  
muuta palautetta hankkeen, eli muutoksen toteuttamisesta. Suurin osa tästä pa-  
lautteesta oli positiivista ja tästä kuvastui henkilökunnan tyytyväisyys muutokseen.



Erityisesti kiiteltiin muutoksen nopeaa aikataulua, sekä todettiin että tilamuutoksesta tehtyjä suunnitelmia oli mukavaa tutkia ennen työn toteuttamista.

## **8.5 Muu palaute**

Palautetta ei aktiivisesti kerätty, mutta sitä saatiin matkanvarrella jonkin verran. Pääasiallisesti saatu palaute oli positiivista ja moni kehuikin uuden lukutilan viihtyisyyttä. Myös monet nuoret aikuiset tuntuivat pitävän tilasta, sillä he kokivat nuorille suunnatun tilan liian meluisaksi. Lukutilassa olevalla tietokoneella työskennelleet henkilöt kertoivat tilan olevan rauhallinen, mutta samalla innostava.

Kaikki palaute ei kuitenkaan ole ollut positiivista. Muutamat kertoivat kaipaavansa hävitettyä käsikirjastoa tai ainakin joitakin tiettyjä teoksia joita he olivat tottuneet käyttämään. Joku myös koki uuden tilan rohkaisevan nuoria pitämään kirjastossa suurempaa melua. Negatiivista palautetta tuotiin kuitenkin esille huomattavasti vähemmän kuin positiivista.

## 9 LOPPUPOHDINTAA

Ajankohta tälle työlle oli loistava. Oman innostuksen ja kirjaston toivomusten mukaan oli helppoa lähteä laatimaan tilasuunnitelmia ja pohtimaan erilaisia esille nousevia asioita. Tilan monipuolisuuden takia erityistä huomiota haluttiin kiinnittää aiemmassa tilamuutoksessa vähemmälle pohdinnalle jääneeseen tilojen esteettömyyteen. Lisäksi haluttiin pohtia erityisesti runojen uudelleen sijoittelua, sillä juuri kyseisen aineiston katsottiin hukkuvan kirjaston muun aineiston joukkoon. Oman kiinnostuksen vuoksi työ alkoi painottua tilasuunnittelun ja kokoelmien lisäksi myös markkinointiin. Tämän vuoksi työ alkoi nopeasti lähteä täysin väärille urille.

Itse tilamuutos ja sen suunnittelu ei aiheuttanut suuria ongelmia, vaan työ eteni jopa ehkä liiankin nopeasti. Koska suunnittelin tilat itse eikä esimerkiksi arkkitehtuurin ammattilainen, oli suunnitelmien tekeminen nopeasti ohi. Kiitos reippaiden työmiehien sekä muiden apulaisten myös toteutus saatiin tehtyä ripeästi. Työlle asetetun nopean aikataulun takia ei muutosta pystytty toteuttamaan aivan samalla tavoin kuin aiemmin toteutettu nuorten-nurkkaus. Vuonna 2012 kyseltiin paikallisten nuorten mielipiteitä siitä, mitä nuorten-nurkkauksessa heidän mielestään tulisi olla ja mitä he kyseiseltä tilalta toivovat. Nyt toteutetun tilahankkeen yhteydessä tällaista kyselyä ei järjestetty, vaan muutoksia lähdettiin suunnittelemaan kirjaston henkilökunnan esittämien toiveiden, sekä tilan että tilassa olevien aineistojen asettamien ehtojen mukaan. Työtä lähdettiin siis tekemään tavallisesta poiketen väärin päin. Tätä vääristymää haluttiin korjata haastattelemalla niin runopiirin osallistujat kuin henkilökuntakin.

Työn haastavimmaksi osuudeksi nousi haastattelujen toteutus ja kysymysten laadinta. Kuten koko työssä, myös haastatteluissa, oli vaarana niiden laajeneminen liian suuriksi. Lopputuloksesta voi nähdäkin, että alun perin ajateltu tilaviihtyisyydessä ja kokoelmissa oleva painopiste siirtyi yllättäen markkinoinnin puolelle. Ongelmana tuntui olevan myös negatiivisten palautteiden hankkiminen. Niin runopiiriläiset kuin henkilökuntakaan eivät tuntuneet muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, haluavan antaa kielteistä palautetta, vaikka olisivat kokeneet sen aiheelliseksi. Tästä syystä haastattelujen tulokset tuntuvatkin aika yksipuolisilta.

Runopiiriläisten haastatteluista kuitenkin nousi päällimmäisenä esiin heidän kansaltaan runojen uudelleen sijoittelun onnistuminen. Samalla kuitenkin selvisi, että tämän muutoksen vuoksi he eivät ole tunteneet tarvetta käyttää kirjaston muita tiloja enää yhtä runsaasti kuin aiemmin ja näin ollen he eivät osanneetkaan sanoa uudesta lukutilasta mielipidettään. Kirjaston tulisikin järjestää uudessa tilassa tapahtumia tai näyttelyitä, jotka houkuttelevat asiakkaat sinne asti. Ehkä, kuten henkilökunta haastatteluissaan myös totesi, näyttelykiskon asentaminen ja taidelainaustoiminnan aloittaminen ovat ratkaisuja juuri tähän pulmaan.

Haastattelujen ansiosta selvisi myös joitakin ongelmakohtia, joita kirjaston esillepanossa sekä opasteista vielä löytyy. Varsinkin opastus jo itse kirjastolle vaatii pientä parannusta, kuten runopiiriläisten haastattelusta selvisi. Henkilökunta itse koki kirjaston opasteet epäselviksi ja eriäviksi. Näiden yhtenäistäminen ja selkeyttäminen onkin yksi tulevista haasteista, kuten myös osa aineiston sijoittelusta. Opasteiden kohdalla ehdotettiin käyttäväksi kuvia, kuten esimerkiksi vieraskielisen aineiston merkitseminen eri maiden lipuilla.

Itseäni eniten haastatteluissa kiinnosti markkinointia koskevat kommentit. Markkinointia useampaan otteeseen opiskelleena olin utelias kuulemaan muiden mielipiteitä siitä. Runopiiriläisten haastatteluista ei löytynyt mitään yllätyksiä. Oli kuitenkin positiivista kuulla, että Laitilan kirjaston markkinointi ja tiedottaminen koettiin asiakkaiden suunnalta ehkä jopa keskivertoa paremmaksi. Haastattelujen ansiosta saatiin myös selville, että tulevaisuudessa tulisi panostaa vielä enemmän lehti-ilmoituksiin, koskien jopa pieniä tilaisuuksia ja muutoksia.

Havahduin tekemääni virheeseen vasta purkaessani henkilökunnan haastatteluja. En muistanut avata sanaa markkinointi haastateltaville mitenkään, joten se mitä tällä tarkoitettiin, jäi täysin vastaajan itsensä pääteltäväksi. Tämä haastattelu osoitti minulle, että varsinkin kokeneempi kirjaston henkilökunta ei osannut hahmottaa mitä kirjaston markkinoinnilla tarkoitin, tai ainakaan mieltää, mitä sillä juuri tässä työssä haettiin. Heidän näkemyksensä siitä, että markkinointi kirjastoissa kuuluisi vain yksittäisten ihmisten tehtäväksi, kertoi minulle aika paljon. Markkinointi tunnuttiin mielletävän suureksi rahoitusta vaativaksi toiminnaksi, joka vaatii tietynlaisia koulutusta.

Jännittävää oli huomata, kuinka erilaiset näkemykset markkinoinnista oli niillä, jotka ovat opiskelleet alaa viimeisen 8 vuoden aikana. Heille markkinointi tarkoitti selkeästi kaikkea näkyvää kirjaston toimintaa. Tämä mielipide-ero näkyy myös kirjaston toiminnassa ja olenkin sitä mieltä, että siitä pitäisi pyrkiä pääsemään eroon. Se tarkoittaa koulutuksen lisäämistä sekä yhtenäisen markkinointisuunnitelman rakentamista, jossa kaikille selvitetään mitä markkinoinnilla tässä tapauksessa tarkoitetaan ja kuinka jokainen voi siihen osallistua.

Työlle asetettuihin tavoitteisiin onnistuttiin vastaamaan ja mahdolliselle taidelainaamolle on tilat valmiina. Lisäksi onnistuttiin luomaan tila, joka on viihtyisä ja jossa voi viettää aikaa ja esteettömyyttä koskevat kysymykset ratkaistiin. Myös runopiiri oli tehtyyn muutokseen tyytyväinen. Joihinkin aineiston löytymistä koskeviin seikkoihin ei kuitenkaan onnistuttu löytämään ratkaisua tämän hankkeen aikana, vaan aineiston löytymistä koskevat ongelmat muuttuivat toisenlaisiksi. Runot ovat nyt runopiiriläisten käytettävissä ja heille mainiosti sijoiteltuna. Muut asiakkaat joutuvat kuitenkin totuttelemaan uuteen sijoitteluun ja ilman kunnollisia opasteita runojen sijaintia on mahdotonta arvata. Myös aikuisten sarjakuvien sijoittelu jäi kesken ja yhtenäisten selkeiden opasteiden tekeminen jää seuraavan projektin tehtäväksi.

Näen, että tulevaisuudessa, kuten tämä työkin osoittaa, kirjastot tulevat panostamaan yhä enemmän markkinointiin ja aineistojen esillepanoon. Tulevaisuudessa kirjastojen tavoitteena onkin luoda mielikuva sekä kokemus tiedonhankinnan paratiisista, mutta samalla myös saada asiakkaille aikaan tunne siitä, että astuessaan kirjastoon he kokisivat astuvansa omiin olohuoneisiinsa.

## KIITOKSET

Vaikka opinnäytetöissä ei kiitoksia usein jaeta, niin haluan ne tähän silti lisätä. Ilman runopiiriläisten, reippaiden hyllynsiirtäjien ja kirjaston henkilökunnan yhteistyötä tämän työn tekeminen ei olisi ollut mahdollista. Heille siis suuri kiitos kaikesta avusta ja yhteistyöstä.

Eriyiskiitokset haluan antaa ahkeralle ja jo edesmenneelle kirjastonkäyttäjälle Esa Tittoselle, joka kannusti ja rohkaisi minua tekemään työni hyvin sekä aina tavoittelemaan haluamaani. Ystävyysni jokaisena päivänä hän jaksoi muistuttaa minua siitä, että kirjastossa ja kirjastotyössä on aina lopulta kyse juuri hänen kaltaisistaan ihmisistä.

## LÄHTEET

- Ainali, E. 2012. Pieni kirjasto murroksessa. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Antola, T. & Pohjola, J. 2006. Innovatiivisuuden johtaminen. Edita. Helsinki.
- Bergström, S. & Leppänen, A. 2007. Markkinoinnin maailma. 8.uud.p. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Conran, T. 2011. Sisustajan pienet tilat. Helsinki: Readme.fi
- Esteetön rakennus ja ympäristö. 2007. Helsinki: Rakennustieto Oy
- Facebook Newsroom. Päivitetty: 2014. Key Facts [Verkkosivusto]. [Viitattu: 9.1.2014]. Saatavana: <https://newsroom.fb.com/Key-Facts>
- Googlen runousoppi. 2012. [Verkkosivusto]. [Viitattu 11.2.2014]. Saatavana: <http://suomi.googlepoetics.com/>
- Haasio, A. 2013. Sosiaalinen media ja kirjastot. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Haavisto, M. 2009. Näin käytät Twitteriä. Tampere: Esa Print Oy.
- Helinsky, Z. 2012. Pieni mutta tärkeä kirja kirjastojen markkinoinnista. Helsinki: Avain. (Vantaa: Hansaprint)
- Hesso, J. 2013. Hyvä liiketoimintasuunnitelma. Helsinki: Kauppakamari. (Vantaa: Hansaprint)
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. osin uud. p. Keuruu: Otava.
- Historiaa ja nykypäivää. Laitilan kirjaston historiaa. [Verkkosivusto]. Laitilan kaupunki [Viitattu 14.1.2014]. Saatavana: <http://www.laitila.fi/index.php?id=190>
- Hypén, K. 2006. "...tilata ja järjestää, luetteloida ja varastoida, auttaa lukijoita valitsemaan ja löytämään": kirjastot ja kaunokirjallisuus. Teoksessa: K. Hypén (toim.) Fiktiota! Levottomat genret ja kirjaston arki. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 11-66.

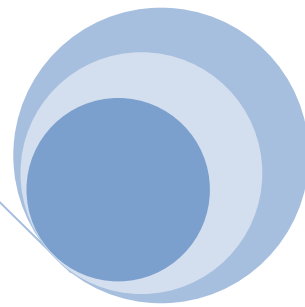
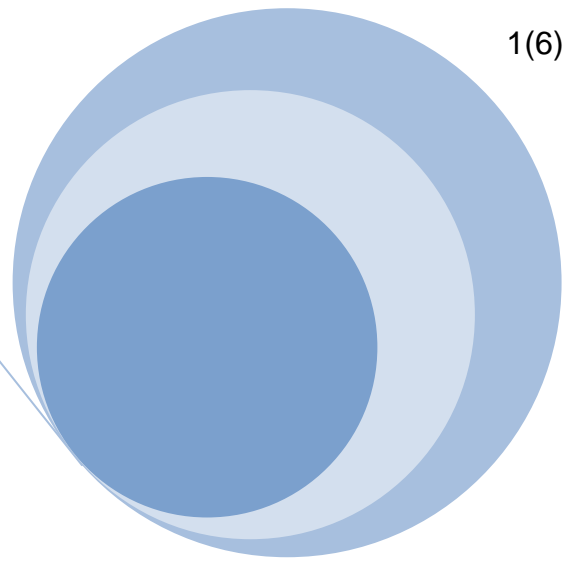
- Invalidiiliitto Ry 2010. Esteettömyys. [Verkkosivusto]. Helsinki: Invalidiiliitto RY [Viitattu 3.7.2013]. Saatavana: <http://www.esteeton.fi/portal/fi/tieto-osio/esteettomyys/>
- Juntunen, A. & Saarti, J. 2012. Kirjaston johtaminen – Käytännön opas laadukkaaseen kirjastonhoitoon. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Kaikille avoin julkinen tila. [Verkkosivusto]. Lähellä kaupungissa. [Viitattu 10.2.2014]. Saatavana: <http://lahellakaupungissa.fi/paikat/katu/katu-julkisena-tilana/kaikille-avoin-julkinen-tila/>
- Kivistö, T., Lehto, M, Norvasuo, M. Perälä, K. & Sormunen, E. 1996. Tulevaisuuden kirjastorakennus. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.
- Koskinen, K. 2009. Varsinais-Suomen kirjastojen yhteisten verkkopalvelujen kehittäminen -kehittämistyö. Turun Ammattikorkeakoulu. Ei julkaistu
- Käsikirjastosta Monitoimitilaksi. 2011. [Verkkosivusto]. Yleisten kirjastojen hanke-rekisteri [Viitattu: 27.1.2014]. Saatavana: <http://hankkeet.kirjastot.fi/hanke/k%C3%A4sikirjastosta-monitoimitilaksi>
- Käyttäjät ja kokoelmat –projekti. 2013. [Verkkosivusto]. Vaski-kirjasto [Viitattu 28.1.2014]. Saatavana: <http://vaski.wordpress.com/kayttajat-ja-kokoelmat/>
- L 11.6.1999/731 Suomen perustuslaki.
- Mäkinen, I. 2009. Suomen yleisten kirjastojen historia. Helsinki: BTJ.
- Nieminen, S. 2012. Vaski-kokoelma – kokoelmaselvitys: Versio 2.0. [Verkkosivusto]. Vaski-kirjastot: Vaski-kokoelmaprojekti [Viitattu: 27.1.2014]. Saatavana: <http://vaski.files.wordpress.com/2012/08/vaski-kokoelma-kokoelmaselvitys-versio-2-0.pdf>
- Overgaard Nielsen, L. 2011. Hakeudu ja osallista. Teoksessa: P. Almgren & P. Jokitalo (toim.) Kirjasto 2012 Asiakkaan asialla. Helsinki: BTJ Finland Oy, 243-261.
- RakMK F2 Kohta 3.1.1 Rakennuksen käyttöturvallisuus. Määräykset ja ohjeet 2001.
- Rope, T. 2000. Suuri markkinointikirja. Helsinki: Kauppakamari Oyj.
- Roth, M. 2010. Library architecture + design. Salenstein; London: Braun.
- Runoilija Laaksosen Heli & Sanatoimisto Hulimaa. 2013. [Verkkosivusto]. Kotosivu. [Viitattu 15.1.2014]. Saatavana: <http://www.hulimaa.fi/>

- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [Verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. [Viitattu: 15.1.2014]. Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
- Sipilä, L. 2008. Käytännön markkinointi. Nyt. [Helsinki]: Infor Oy (Keuruu: Otava).
- Sosiaalisen median sanasto. 2010. [Verkkajulkaisu]. Sanastokeskus TSK. TSK 40. Sanastokeskus TSK. Helsinki. [Viitattu 9.1.2014]. Saatavana: [http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen\\_median\\_sanasto.pdf](http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto.pdf)
- Suomisanakirja. [Verkkosivusto]. Suomisanakirja.fi [Viitattu 27.1.2014]. Saatavana: <http://www.suomisanakirja.fi/>
- Tammekann, E...[et.al] (toim.) 1986. Kirjastotilojen suunnittelu: opas kirjastorakennusten ja –huoneistojen suunnittelijoille. Helsinki: Kirjastopalvelu Oy.
- TEPA - Sanastokeskus TSK:n termipankki. [Verkkosivusto]. Sanastokeskus TSK. Helsinki. [Viitattu 14.1.2014]. Saatavana: [www.tsk.fi/tepa](http://www.tsk.fi/tepa)
- Tyrväinen, J. 2011. Asiakkaat kirjastopalvelujen arvioijina – asiakaspalautteen anti jatkuvalle kehittämiselle. Teoksessa: P. Almgren & P. Jokitalo (toim.) Kirjasto 2012 Asiakkaan asialla. Helsinki: BTJ Finland Oy, 158-193.
- Tukiainen, M. 2010. Luova tila: tulevaisuuden työpaikka. Helsinki: Rakennustieto.
- Vaski-kirjastojen kokoelmalinjat. [Verkkajulkaisu]. Vaski-kirjastot [viitattu: 27.1.2014]. Saatavana: <http://vaski.wordpress.com/ohjeet/kokoelmaohjeet/>
- Vischer, J.C. 2007. The effects of the physical environment on job performance: towards a theoretical model of workspace stress. [Verkkolehtiartikkeli]. Stress & Health: Journal of the International Society for the Investigation of Stress 2007 Aug; 23 (3): 175-84. [Viitattu: 28.2.2014]. Saatavana: Ebsco tietokannasta. Vaatii käyttöoikeudet.
- Vischer, J.C. 2008. Towards an Environmental Psychology of Workspace: How People are Affected by Environments for Work. [Verkkolehtiartikkeli]. Architectural Science Review Volume 51.2, pp 97-108. [Viitattu: 28.2.2014]. Saatavana: [http://www.gret.umontreal.ca/images/Towards%20an%20environmental\\_ASR\\_June08.pdf](http://www.gret.umontreal.ca/images/Towards%20an%20environmental_ASR_June08.pdf)
- Yleisten kirjastojen laatusuositus. 2010. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö: kulttuuri, liikunta-, ja nuorisopolitiikan osasto. [Viitattu: 27.3.2013]. Saatavana: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OKM20.pdf?lang=fi>



Zieleniec, A. 2007. Space and Social Theory. Los Angeles, Calif: SAGE Pub, 2007. eBook Collection [Viitattu: 10.2. 2014]. Saatavana: Ebsco tietokannasta. Vaatii käyttöoikeudet.

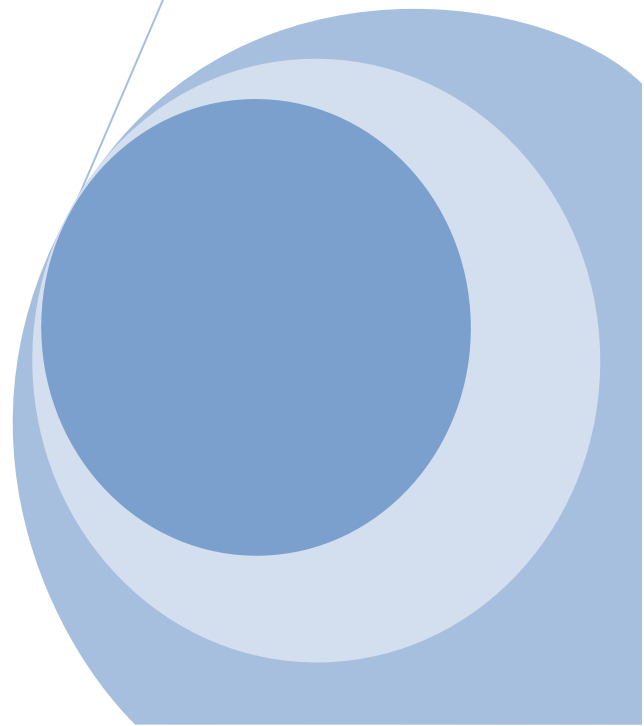
# LIITTEET

**LIITE 1 Työpiirustukset****”Työpiirustukset”**

Laitilan kaupunginkirjasto

Työpiirustukset /sisustussuunnitelmat koskien Laitilan kaupunginkirjaston runohuonetta ja lukutilaa.

**Ståhl, Heidi**  
**25.6.2013**



## Selvitys

Tässä asiakirjassa ovat työpiirustukset/sisustussuunnitelmat koskien opinnäytetyötäni jonka tarkoituksena on luoda Laitilan kaupunginkirjastolle uusi ”runohuone” sekä lukutila. Runohuoneesta ei ole suunnitelmia, sillä Monikko tulee pysymään suunnilleen samannäköisenä - huoneessa ainoastaan muuttuu aineisto.

Olen laatinut lukutilasta kolme erilaista suunnitelmaa. Piirustusten mittasuhteet saattavat heittää hieman (+/- 5cm). Suunnitelmat ovat muokattavissa ja sisustuksessa käytettävät tavarat (matto, pöydät, tuolit) ovat vain esimerkkejä. Värimaailma ei ole oikea vaan sen on tarkoitus auttaa hahmottamaan eri elementtejä. Valaistusta ei ole myöskään lisätty valaisimilla vaan lähinnä hyllyjen siirtämisellä.

Piirustusten lisäksi olen jokaisen suunnitelman kohdalle laatinut SWOT-analyysin eli kirjannut ylös suunnitelman vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet sekä uhat. Nämä ovat kuitenkin vain omia näkemyksiäni asiasta ja niiden onkin tarkoitus antaa vain selkeämpi kuva suunnitelmasta.

Suunnitelmassa on otettu huomioon Invalidiliiton suosittelemat mitat kulkuväylien mitoituksessa jotta kulku voisi olla mahdollisimman esteetöntä.

*”Kulkuväylät tulee mitoittaa siten, että pyörätuolilla pääsee kulkemaan. Vapaan yksikaistaisen kulkuväylän leveyden tulee olla vähintään 900 mm, oviaukoissa voidaan hyväksyä 850 mm, jos ovesta päästään ajamaan kohtisuoraan. Mikäli kulkuväylä kääntyy, kääntymiskodassa tarvitaan pyörätuolia varten väljennys. Jos kulkuväylän leveys on 1200 mm, se voi kääntyä suorassa kulmassa ilman pyörätuolille tarvittavaa väljennystä kääntymiskohdassa. Mitoitettaessa kulkuväyliä voidaan käyttää apuna ohjeellista pyörätuolin kääntöympyrää, jonka halkaisija on 1500 mm. Jotta kaksi pyörätuolia mahtuu kohtaamaan, väylän leveyden tulee olla vähintään 1800 mm.” (Invalidiliitto [Viittaus: 25.6.2013])*

Suunnitelmissa voi havaita, että jokaisessa kohdassa mitat eivät ole riittävät, mutta jokaisessa pitäisi olla esteetön pääsy tilaan ainakin yhtä reittiä.

Tärkeintä tätä suunnitelmaa kuitenkin lukiessa on muistaa, että en ole ammatiltani sisustusarkkitehti vaan kirjastonhoitaja ja näin ollen suunnitelmat eivät voi olla täydelliset vaan niissä on paranneltavaa. Olen pyrkinyt kuitenkin luomaan mahdollisimman tarkat suunnitelmat jotta suurilta yllätyksiltä vältyttäisiin. Palaute ja ehdotukset ovat tervetulleita ja jopa toivottavia.

Suunnitelmissa käytettyjen elementtien selitykset:

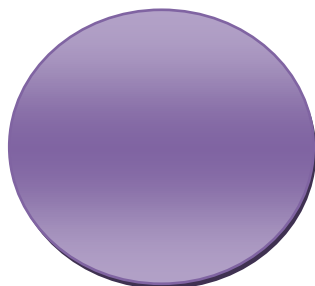
Ikkuna



Kirjahyllyt



Matto



Pöytä

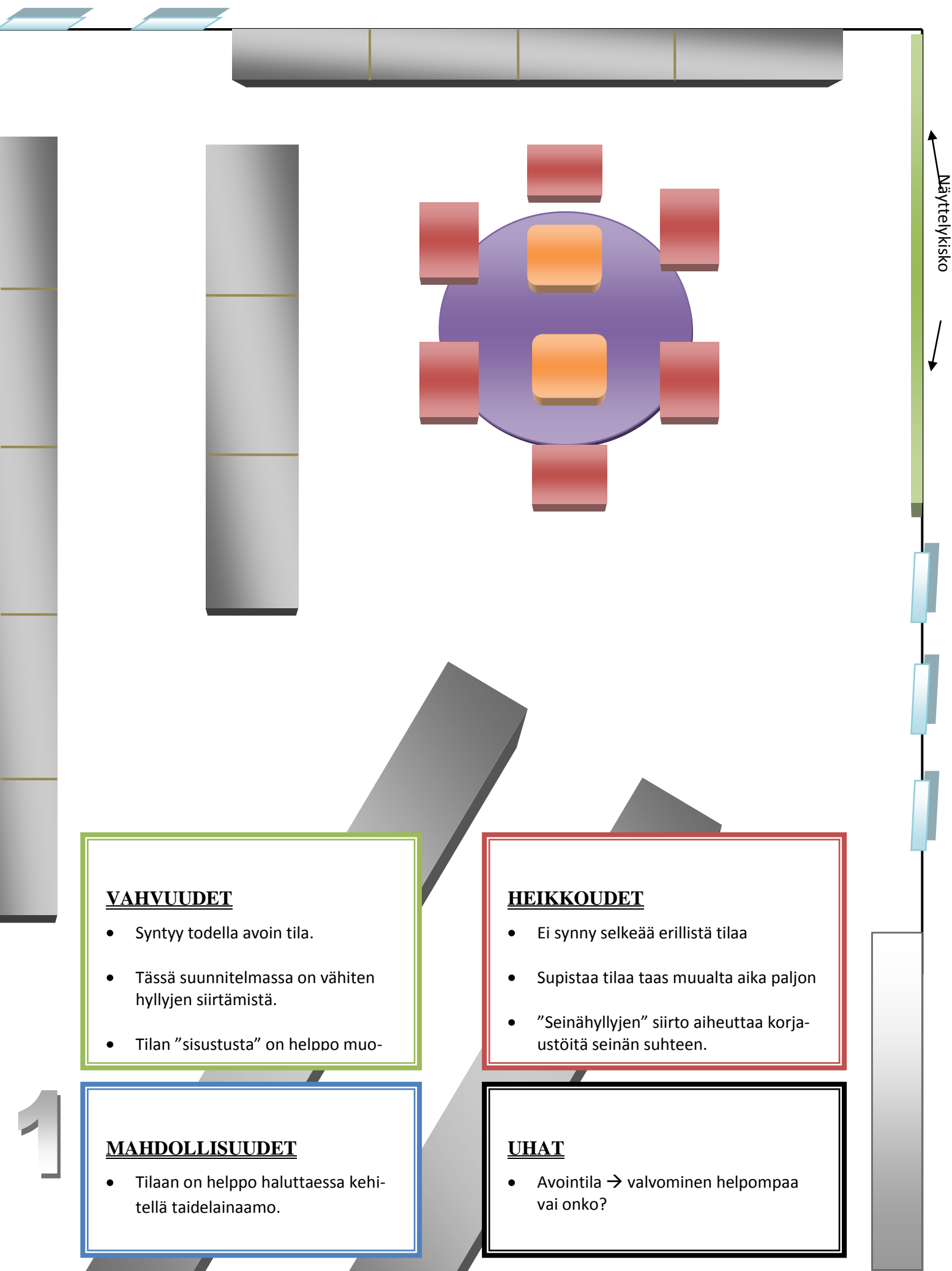


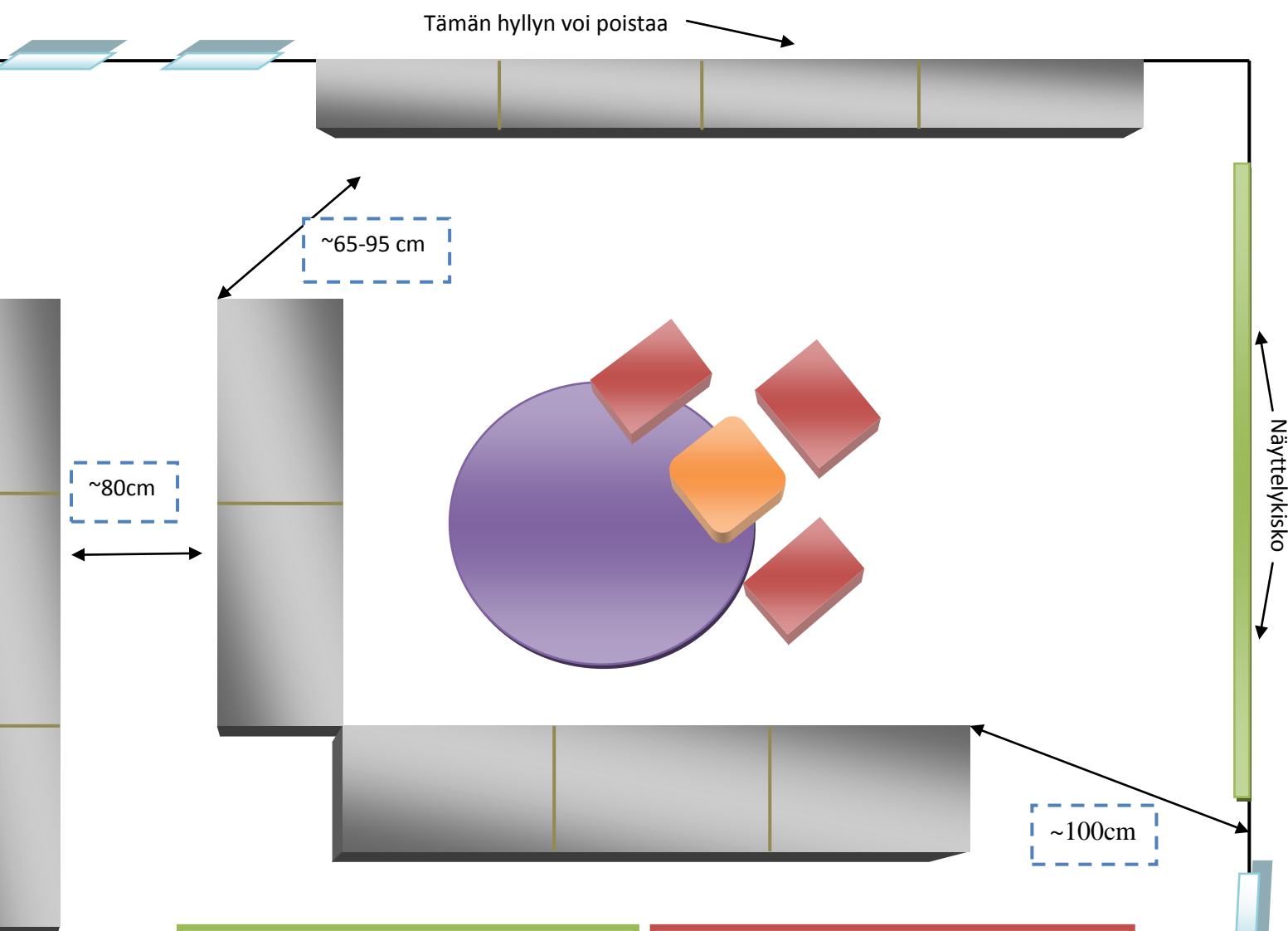
Tuoli



Näyttelykisko







### VAHVUUDET

- Ikkunoista pääsee valoa
- Yhtenäinen hyllykokonaisuus ja hyllyt luovat seinämäisen pinnan joka luo tunteen suojatusta tilasta
- Tilan "sisustusta" on helppo muo-

### HEIKKOUEDET

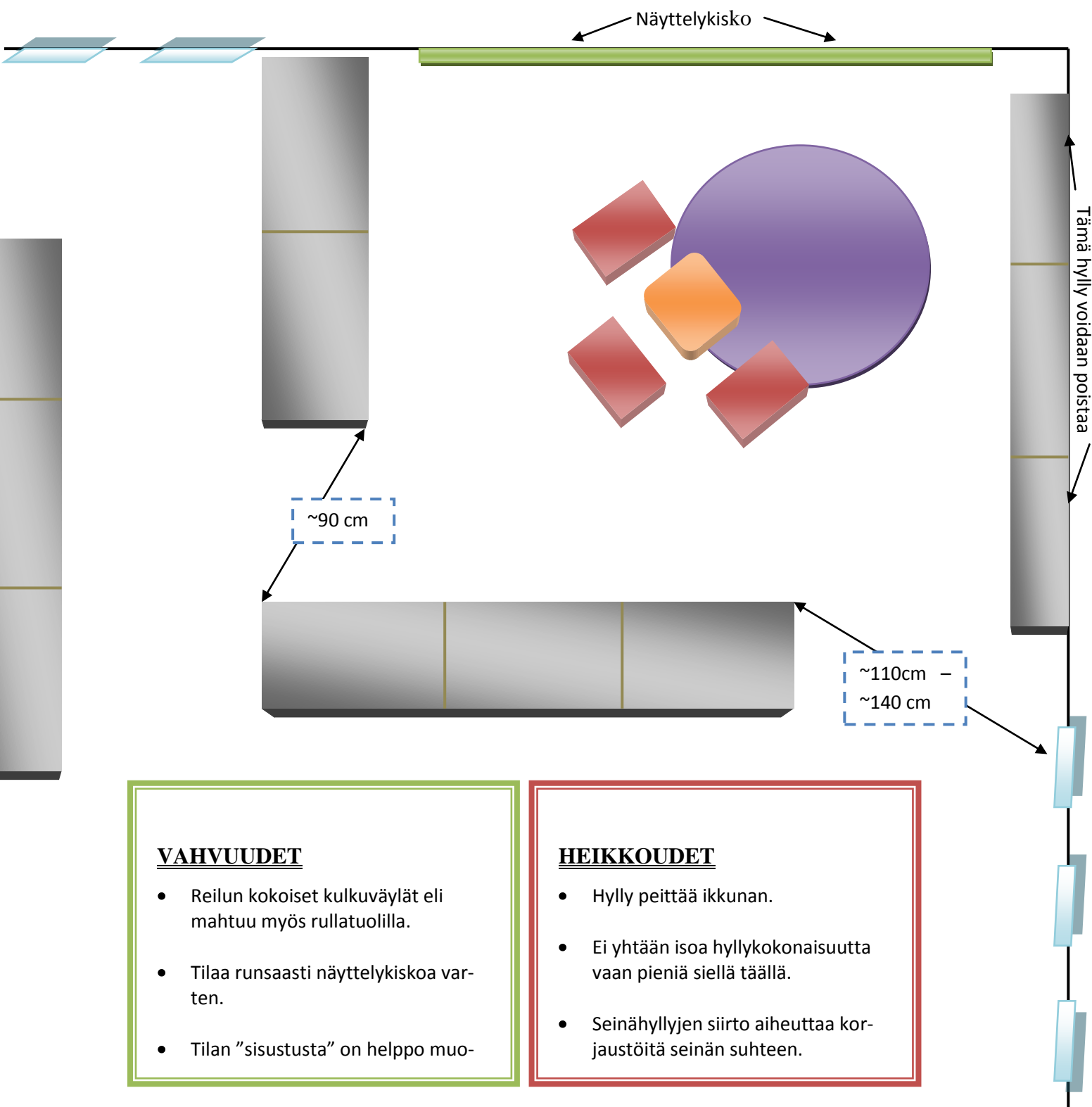
- Kulkuväylät aika ahtaat
- Tilasta voi tulla liiankin "suppuinen".
- Kulma joka jää ulospäin
- "Seinähyllysten" siirto aiheuttaa korja-

### MAHDOLLISUUDET

- Mahdollisuus luoda intiimi ja erillinen tila jossa saa olla rauhassa.
- Aineisto voidaan sijoitella uudella tavalla.
- Tilaan on helppo haluttaessa kehi-

### UHAT

- Vaikea valvoa → mahdolliset tihutyöt voivat olla ongelmat.
- Suurten hyllyjen siirrosta voi syntyä riskejä hyllyjen siirtäjille.
- Aineistolle ei välttämättä ole enää



### VAHVUUDET

- Reilun kokoiset kulkuväylät eli mahtuu myös rullatuolilla.
- Tilaa runsaasti näyttelykiskoa varten.
- Tilan "sisustusta" on helppo muo-

### HEIKKOUEDET

- Hylly peittää ikkunan.
- Ei yhtään isoa hyllykokonaisuutta vaan pieniä siellä täällä.
- Seinähyllyjen siirto aiheuttaa korjauksia seinän suhteen.

### MAHDOLLISUUDET

- Mahdollisuus luoda intiimi ja erillinen tila jossa saa olla rauhassa.
- Tilaan on helppo haluttaessa kehittää taidelainaamo.

### UHAT

- Vaikea valvoa → mahdolliset tihutyöt voivat olla ongelma.
- Suurten hyllyjen siirrosta voi syntyä riskejä hyllyjen siirtäjille.
- Aineistolle ei välttämättä ole enää



## Kilpailun kulku

Kirjastosta tai kirjaston nettisivuilta on haettavissa lomake, jolla voi osallistua Jäätelökesään. Yhteen lomakkeeseen kerätään kolme luettua kirjaa, eli kirjaan ylös sekä kirjan nimi että kirjailija. Täysinäinen lomake tulee palauttaa kirjastoon, jolloin se vaihdetaan paperiseen jäätelöpalloon.

Palloon kirjoitetaan oma nimi ja ikä, ja kiinnitetään kirjastosta löytyvään jäätelötötteeröön. Kilpailuun saa osallistua niin monella lomakkeella, kuin ehtii.

## Lue mitä tahansa

Jäätelökesään saa osallistua millä tahansa kirjalla: sarjakuva-albumilla, Aku Ankan taskukirjalla tai vaikka kuvakirjalla. Ainoana kriteerinä on, että kirja täytyy lukea.

– Kilpailun tarkoituksena on nimenomaan kannustaa nuoria lukemaan, joten on

# Uusi oleskelutila lisää viihtyisyyttä

## Kirjastovieraiden ihas-teltavana on uusi kodikas oleskelutila.

Kalantilaislähtöinen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulussa kirjastoalaa opiskeleva **Heidi Ståhl** päätti tehdä opinnäytetyönsä Laitilan kirjastoon. Kirjasto on Ståhlille ennestään tuttu, sillä hän on tehnyt kuuden vuoden ajan Laitilassa erilaisia tuurauksia ja työharjoitte-luja.

– Pimeästä ja ahtaasta takanurkasta oli päästävä eroon. Kirjasto esitti toiveita, joiden perusteella suunnittelin tilaan kolme uutta ilmettä, joista kirjastolaiset valitsivat mieluisimman, Ståhl kertoo opinnäytetyönsä alkuvaiheista.

Uudistuksella haluttiin luoda kirjastoon lisää viih-



**Heidi Ståhl toteutti opinnäytetyönään kirjastosaliin uusitun sohvanurkkauksen. – Toivon, että uusi oleskelutila lisää kirjaston viihtyvyyttä.**

tyvyyttä ja saada saliin lisää valoa.

– Kirjastossa on jo pitkään ollut ideana siirtää runot takakulmasta Monik-koon, sillä siellä kokoontuu

kansalaisopiston runopiiri. Näin tehtiin, ja salin kulmaan luotiin laitilalaisille uusi olohuone.

Pian valmistuva kirjastolan ammattilainen uskoo



**Kirjaston nuorten shopissa on tällä hetkellä esillä luki-on kuvataideryhmän ja 9. luokkalaisten kuvataideryhmän teoksia. Shopista löytyvät myös nämä kirjaston kesäkoululaisen Laura Iston toteuttamat Tarinakengät.**

kirjastokonseptin pärjäävän hyvin myös tulevaisuudessa.

– Muutoksia on toki tullut, ja kirjastoissakin siirrytään yhä enemmän verkkoon. Kirjastosta on myös muotoutunut oleskelupaikka. Sieltä ei enää vain haeta kirjaa ja lähdetä, vaan kirjastoon tullaan kuluttamaan aikaa, Ståhl pohtii.

### LIITE 3 Teemahaastattelun runko runopiiriläisille / ryhmähaastattelut

#### Taustatietoja:

- Sukupuoli (ei kysytä)
- Kauanko runopiirissä mukana
- Miten muuten käytätte (runopiirin lisäksi) kirjastoa?
- Onko kirjasto teistä noin yleisesti viihtyisä paikka?

#### Teema 1: Kirjaston tilat ja viihtyisyys

- Onko kirjastossa mielestänne helppo liikkua?
  - o Entä miten kuvailisit kirjaston tiloja yleensä?
- Ovatko tilat mielestänne esim. liian ahtaat, sekavat tai väärin sijoitettuja?
  - o Entä tuntuuko teistä että kirjastossa on liikaa melua?
- Oletteko käyneet uudessa lukutilassa?
  - o Miksi ette?
  - o Jos olette, niin mitä piditte?
- Toivoisitteko muutoksia kirjaston tiloilta?
- Mitä kaipaisitte kirjastoon lisää, jotta siitä tulisi teille viihtyisämpi? (valoisuutta, kodikkuutta, taidetta, huonekasveja, lukupaikkoja, henkilökohtaista palvelua jne.)

#### Teema 2: Kokoelman ja sen esillepano

- Mitä mieltä olette kirjaston aineiston esillepanosta yleensä? Hyllyjärjestys, kirjat yms.
- Mitä mieltä olette käsikirjaston hävittämisestä?
  - o Oletteko kaivanneet sitä?

- Onko runojen uusi sijainti mielestänne onnistunut?
  - o Miksi ei?
  - o Jos on niin miksi?
- Tuntuuko teistä esimerkiksi siltä, että kirjaston henkilökunta joutuu häiritsemään runopiiriä usein hakeakseen aineistoa muille asiakkaille?
- Onko runojen uusi sijainti merkitty mielestänne tarpeeksi hyvin?
  - o Entä mitä mieltä olet kirjaston muista opasteista ja esitteistä?
- Koetteko opasteet tarpeellisiksi aineistoa etsiessänne?
- Löydättekö hakemanne aineiston helposti?
- Pitäisikö kirjastojen olla aineistojensa esillepanossa enemmän kirjakaupan tapaisia?

### **Teema 3: Kirjaston markkinointi (mainonta)**

- Näittekö tai kuulitteko tilamuutosta koskevaa markkinointia?
- Markkinoidaanko kirjastoa tarpeeksi?
- Millaista markkinointia toivoisitte lisää?
- Seuraatteko kirjaston verkkomarkkinointia/mainontaa? (Facebook, Twitter, kotisivut)

### **Teema 4: Sana vapaa**

- Muuta palautetta Laitilan kaupunginkirjaston toiminnasta. Hyviä tai huonoja kokemuksia, toivomuksia jne.

**LIITE 4** Teemahaastattelun runko kirjaston henkilökunnalle / ryhmähaastattelut**Taustatietoja:**

- Ammattinimike kirjastossa
- Työsuhteen kesto

**Teema 1: Kirjaston tilat**

- Miten kuvailisitte kirjaston tiloja? (Vapaa selitys)
- Mitä mieltä olette uudesta lukutilasta?
  - o Vaikeuttaako tai lisääkö se mahdollisesti työn tekemistä?
- Onko uuden tilan valvominen aiheuttanut ongelmia?
  - o Entä onko uuden tilan siistinä ja puhtaana pitäminen aiheuttanut ongelmia?
- Onko tilasta annettu negatiivista palautetta esimerkiksi ahtauteen, tilan sekavuuteen tai tilan sijainnin suhteen?
- Vastasivatko tilamuutokset asettamianne toiveita?

**Teema 2: Kokoelmat ja niiden esillepano**

- Mitä mieltä olette kirjaston aineiston esillepanosta yleensä? Hyllyjärjestys, kirjat yms.
- Mitä mieltä olette käsikirjaston hävittämisestä?
- Vastasivatko aineistojen uudelleen sijoittelut asettamianne toiveita?
- Onko "lukutilan" ja sen ympärillä olevien aineistojen (esim. kielikurssit) sijainti mielestänne onnistunut?
- Onko runojen uusi sijainti mielestänne onnistunut?

- Miksi ei?
- Jos on niin miksi?
- Tuntuuko teistä vaikkapa siltä, että joudutte häiritsemään esimerkiksi runopii-riä usein hakeaksenne aineistoa muille asiakkaille?
- Onko runojen uusi sijainti merkitty mielestänne tarpeeksi hyvin?
- Onko esim. hyllyttämisessä vaikeuksia?
  - Entä mitä mieltä olet kirjaston muista opasteista ja esitteistä?
- Pitäisikö kirjastojen olla aineistojensa esillepanossa enemmän kirjakaupan tapaisia? (mielipide)

### **Teema 3: Kirjaston markkinointi (tiedottaminen)**

- Tulisiko kirjastojen mielestänne markkinoida itseään enemmän?
- Onko kirjaston markkinointi mielestänne koko henkilökunnan tehtävä?
- Markkinoitko mielestänne kirjastoanne tarpeeksi?
- Näittekö tai kuulitteko itse tilamuutosta koskevaa markkinointia?
  - Millaista markkinointia olisitte toivonut lisää?
- Seuraatteko itse kirjaston verkkomarkkinointia/mainontaa? (Facebook, Twitter, kotisivut)

### **Teema 4: Sana vapaa**

- Muuta palautetta tilojen ja muutosten toimivuudesta. Hyviä tai huonoja ko-kemuksia, toivomuksia jne.
- Muuta palautetta työn toteutuksesta.